ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการชำระหนี้คืนสินเชื่อการเกษตรของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

FACTORS AFFECTING CREDIT REPAYMENT OF THE MEMBERS SANPATONG AGRICULTURAL COOPERATIVE LIMITED, AMPHUR SANPATONG, CHIANGMAI

นางสาวทศพร อาษากิจ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์
พ.ศ. 2541

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้

วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์สหกรณ์)
ปริญญา

เศรษฐศาสตร์สหกรณ์ — **สาขาวิชา**
เศรษฐศาสตร์และสหกรณ์การเกษตร — **ภาควิชา**

เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการชำระหนี้คืนสินเชื่อการเกษตรของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่
FACTORS AFFECTING CREDIT REPAYMENT OF THE MEMBERS SANPATONG AGRICULTURAL COOPERATIVE LIMITED, AMPHUR SANPATONG, CHIANGMAI

นามผู้วิจัย นางสาวทศพร อาษากิจ

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

ประธานกรรมการที่ปรึกษา .....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์บัญชา ไตรวิทยาคุณ)
วันที่ 31 เดือน ก.ค. พ.ศ. 41

กรรมการที่ปรึกษา .....
(อาจารย์น้ำเพ็ชร วินิจฉัยกุล)
วันที่ 31 เดือน ก.ค. พ.ศ. 41

กรรมการที่ปรึกษา .....
(อาจารย์พงษ์เทพ ฟูกุล)
วันที่ 31 เดือน ก.ค. พ.ศ. 2541

บัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัฐมา สิทธิชัย)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
วันที่ 5 เดือน ส.ค. พ.ศ. 2541

บทคัดย่อ

บทคัดย่อวิทยานิพนธ์ เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการชำระหนี้คืนสินเชื่อการเกษตรของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

โดย

นางสาวทศพร อาษากิจ

กรกฎาคม 2541

ประธานกรรมการที่ปรึกษา: ผู้ช่วยศาสตราจารย์บัญชา ไตรวิทยาคุณ

ภาควิชา/คณะ: ภาควิชาเศรษฐศาสตร์และสหกรณ์การเกษตร คณะธุรกิจการเกษตร

ปัญหาของเกษตรกรส่วนใหญ่คือ การขาดเงินทุนในการผลิตจึงมีความจำเป็นต้องได้รับสินเชื่อในอัตราดอกเบี้ยต่ำ เพื่อขยายการผลิตให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น สถาบันหนึ่งที่ทำหน้าที่นี้ก็คือ สหกรณ์การเกษตร วัตถุประสงค์ของการศึกษาเรื่องนี้ก็เพื่อ (1) ศึกษาถึงสภาพทั่วไปด้านเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด (2) ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อการชำระหนี้คืนสินเชื่อการเกษตร ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด (3) ศึกษาถึงปัญหา และความต้องการของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด

ผลของการศึกษาพบว่า สมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด จากจำนวนตัวอย่าง 206 ตัวอย่าง พบว่ามีรายรับเฉลี่ยครัวเรือนละ 95,181.26 บาท/ปี ส่วนใหญ่มาจากการผลิตพืช มีรายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือนละ 82,919.55 บาท/ปี มีหนี้สินระหว่างมีที่ศึกษาเฉลี่ยครัวเรือนละ 52,853.29 บาท/ปี และเมื่อวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการชำระหนี้คืนสินเชื่อการเกษตร โดยใช้สมการถดถอยพหุคูณ (multiple regression) ปรากฏว่าวงเงินกู้ ปริมาณ

หนี้สินนอกระบบสหกรณ์มีอิทธิพลต่อการชำระหนี้คืนสินเชื่อการเกษตร ตามลำดับ ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 และมีค่า $R^2 = 0.685$

ข้อเสนอแนะในการศึกษานี้ก็คือ สหกรณ์ควรมีการวางแผนในการให้บริการสินเชื่อ และมีการสำรวจตลาดผลิตผลทางการเกษตรล่วงหน้า เพื่อให้สมาชิกได้รับข้อมูล ข่าวสารในการวางแผนการผลิตให้เหมาะสมกับเงินทุนที่นำมาลงทุน

สหกรณ์ควรมีการระดมทุนระหว่างสหกรณ์กับสมาชิกในรูปของเงินฝากเพื่อเพิ่มเงินทุนหมุนเวียนให้กับสหกรณ์และแก้ปัญหาการกู้ยืมเงินจากแหล่งอื่นที่มีอัตราดอกเบี้ยสูง

ABSTRACT

Abstract of thesis submitted to the Graduate School of Maejo University in partial fulfillment of the requirements for the degree of Master of Science in Cooperative Economics

FACTORS AFFECTING CREDIT REPAYMENT OF THE MEMBERS SANPATONG AGRICULTURAL COOPERATIVE LIMITED, AMPHUR SANPATONG, CHIANGMAI

BY

TOSPORN ASAKIT

JULY, 1998

Chairman: Assistant Professor Bancha Triwittayakun

Department/Faculty: Department of Agricultural Economics and co-operative, Faculty of Agricultural Business

One important problem facing most Thai farmers is a lack of capital for production. Obtaining credits at a low interest rate is, therefore, necessary for them to increase their production. An organization performing the function of providing credits is agricultural cooperatives.

The purposes of this research were to examine 1) socio-economic backgrounds of the members of Sanpatong Agricultural Cooperative Limited; 2) relationships among factors affecting the members' credit repayment; and 3) the members' problems and needs.

The results of this research revealed that the 206 samples of members had an average household revenue of 95,181.26 baht, most of which was obtained from crop production; an average household expense of 82,919.55 baht, and average debts of

52,853.29 baht. The analysis of the factors affecting credit repayment by means of multiple regression revealed that the total amount of credit had the greatest effect on credit repayment, followed by other debts at the 0.1 level of significance and $R^{2-} = 0.685$.

It was recommended that loan service planning should be conducted and markets for agricultural products should be surveyed beforehand so that the members can obtain information for production planning in accordance with their budgets.

The cooperative should cooperate with the members in collecting funds, in the form of savings, to increase the working capital and to solve the problem of borrowing money at a high interest rate from other sources.

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการชำระคืนสินเชื่อการเกษตรของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ในครั้งนี้ ได้รับความสำเร็จจากการชี้แนะและตรวจแก้ไขโดยกรรมการที่ปรึกษา ซึ่งประกอบด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์บัญชา ไตรวิทยาคุณ ประธานกรรมการ รวมทั้งกรรมการอีก 2 ท่าน ได้แก่ อาจารย์น้ำเพ็ชร วินิจฉัยกุล และอาจารย์พงษ์เทพ ฟูกุล และที่ได้กรุณาให้ข้อแนะนำแนวทางการวิจัยสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้รับความร่วมมืออย่างดีจาก สหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ได้รับความอนุเคราะห์การชี้แนะและการตรวจสอบจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์บัญชา ไตรวิทยาคุณ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บทคัดย่อภาษาอังกฤษได้รับความอนุเคราะห์จากอาจารย์น้ำเพ็ชร วินิจฉัยกุล ในการตรวจแก้ไขจนสำเร็จด้วยดี ข้าพเจ้าขอขอบคุณผู้ที่ได้กล่าวนาม ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องทุกท่านไว้ในโอกาสนี้เป็นอย่างสูง

การวิจัยครั้งนี้ แม้จะประสบปัญหา แต่ด้วยความเพียรพยายาม ความตั้งใจใฝ่สำเร็จและด้วยแรงดลบันดาลใจ ที่เกิดจากพระคุณของบิดา มารดา ผู้ให้กำเนิดครู-อาจารย์ ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ช่วยเป็นรากฐานที่สำคัญในการวิจัยครั้งนี้ประสบผลสำเร็จได้ด้วยดี

ทศพร อาษากิจ

มิถุนายน 2541

สารบาญเรื่อง

	หน้า
บทคัดย่อ	(3)
ABSTRACT	(5)
กิตติกรรมประกาศ	(7)
สารบาญเรื่อง	(8)
สารบาญตาราง	(11)
บทที่ 1 บทนำ	1
ปัญหาการวิจัย	3
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
ขอบเขตและข้อจำกัดในการวิจัย	4
นิยามศัพท์ทั่วไป	5
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	8
ความหมายของสหกรณ์การเกษตรและการดำเนินงาน	8
อุปสรรคและปัญหาของการชำระหนี้ของสหกรณ์	10
ความหมายและแนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับงานสินเชื่อ	11
ความหมายของงานสินเชื่อเกษตร	11
ขนาดของฟาร์ม	12
ปริมาณหนี้สิน	13
จำนวนแหล่งเงินกู้	14
การใช้เงินกู้ตามวัตถุประสงค์	15
การทวงถามหนี้สินของสหกรณ์	15
มูลค่าของหลักประกันสินเชื่อ	16
ปัญหาการขาดทุนในกิจการฟาร์ม	17
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	19
สถานที่ดำเนินการวิจัย	19
ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง	19

สารบาญเรื่อง (ต่อ)

	หน้า
เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	21
การทดสอบแบบสัมภาษณ์	21
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	22
การวิเคราะห์ข้อมูล	22
บทที่ 4 ผลการศึกษาและวิจารณ์	24
สภาพทั่วไปของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง	
ในด้านเศรษฐกิจ สังคมและด้านอื่นๆ	24
เพศ	24
การศึกษา	25
อายุ	26
สถานภาพและจำนวนสมาชิก	27
ตำแหน่งทางสังคม	28
ทำเลที่ตั้งในการเกษตร	28
จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร	29
ประเภทของกรรมสิทธิ์	30
พื้นที่ถือครองการเกษตร	31
รายได้	31
รายได้และรายจ่ายจากการผลิตพืชเฉลี่ยต่อครัวเรือนต่อปี ของสมาชิก	35
รายได้และรายจ่ายจากการผลิตสัตว์เฉลี่ยต่อครัวเรือนต่อปี ของสมาชิก	36
วิธีการผลิตทางด้านการเกษตรของสมาชิก	38
การใช้สินเชื่อจากสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด	39
การนำเงินไปใช้ประโยชน์ มูลค่าหลักประกันและประมาณ สินเชื่อที่ชำระกับสหกรณ์	40
การติดตามหนี้สินของสหกรณ์การเกษตร	41

สารบาญเรื่อง (ต่อ)

	หน้า
ปริมาณสินเชื่อที่ได้รับของสมาชิก	42
การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการชำระหนี้คืนสินเชื่อการเกษตร	44
การคัดเลือกตัวแปรอิสระในสมการถดถอย	45
ปัญหาของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด	48
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	50
ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของสมาชิกสหกรณ์การเกษตร	50
การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการชำระคืนสินเชื่อการเกษตร	52
ปัญหาและข้อเสนอแนะ	52
ข้อเสนอแนะ	53
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป	54
บรรณานุกรม	55
ภาคผนวก ก. แบบสัมภาษณ์	58
ภาคผนวก ข. ประวัติผู้วิจัย	59

สารบาญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	การเลือกกลุ่มตัวอย่างและจำนวนสมาชิกตัวอย่าง	20
2	เพศของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด	24
3	ระดับการศึกษาของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด	25
4	อายุของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด	26
5	สถานภาพของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด	27
6	จำนวนสมาชิกในครัวเรือนของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด	27
7	ตำแหน่งทางสังคมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด	27
8	ทำเลที่ตั้งของในการทำการเกษตรของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด	28
9	ขนาดพื้นที่ที่ทำการเกษตรของสมาชิกการเกษตรสันป่าตอง จำกัด	33
10	จำนวนพื้นที่ที่ทำการเกษตรของสมาชิกการเกษตรสันป่าตอง จำกัด	29
11	ประเภทของกรรมสิทธิ์ที่ใช้ในการถือครองสมาชิกการเกษตรสันป่าตอง จำกัด	30
12	พื้นที่ถือครองการเกษตรของสมาชิกการเกษตรสันป่าตอง จำกัด	31
13	รายได้ของพืช รายได้จากสัตย์ รายได้นอกภาคเกษตรและรายจ่ายต่อปี ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด	32
14	รายรับ รายจ่ายเฉลี่ยต่อครัวเรือนของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด	33
15	รายได้และรายจ่ายจากการผลิตพืชเฉลี่ยต่อครัวเรือนต่อปีของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด	35
16	รายได้และรายจ่ายจากการผลิตสัตว์เฉลี่ยต่อครัวเรือนต่อปีของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด	37
17	การมีเครื่องยนต์ที่ใช้ในการเกษตรและการปรึกษาเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์	38

สารบาญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
18	ระยะเวลาการกู้ยืมเงิน และจำนวนการกู้เงินจากสหกรณ์	39
19	การนำเงินไปใช้ประโยชน์ มูลค่าหลักประกันสินเชื่อในการค้ำประกันเงินกู้ และปริมาณสินเชื่อที่ชำระกับสหกรณ์	41
20	การเยี่ยมเยียนของเจ้าหน้าที่เพื่อทวงถามหนี้ ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด	42
21	ปริมาณสินเชื่อที่ได้รับเฉลี่ยต่อครัวเรือน แยกตามแหล่งที่ได้รับของสมาชิก	43
22	ค่าสัมประสิทธิ์ ค่าความคาดเคลื่อนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตราฐาน ค่าสถิติ T และระดับนัยสำคัญของ T ในรูปแบบสมการแบบ Logarithmic From	45
23	ค่าสัมประสิทธิ์ ค่าความคาดเคลื่อนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน ค่าสถิติ T และระดับนัยสำคัญของ T ในรูปแบบสมการแบบ Logarithmic From	46
24	ปัญหาของสมาชิสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด	48

สารบาญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	กรอบแนวความคิด	9

บทที่ 1
บทนำ
(INTRODUCTION)

ประเทศไทยประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตรที่มีฐานะยากจน ดังนั้น ในการประกอบการผลิตจึงต้องอาศัยเงินทุนจากแหล่งต่างๆ โดยการกู้ยืมทั้งแหล่งสินเชื่อที่ไม่เป็นสถาบัน หรือบางทีเรียกว่า สินเชื่อจากตลาดเงินนอกระบบ และสินเชื่อที่เป็นสถาบัน หรือบางทีเรียกว่า สินเชื่อจากตลาดเงินในระบบ (พิชิต ธานี, 2530: 33)

แหล่งสินเชื่อที่ไม่เป็นสถาบันมี 2 ลักษณะ คือ ผู้ให้กู้ที่ไม่ใช่เพื่อการค้า ได้แก่ ญาติ พี่น้อง และผู้ให้กู้เพื่อการค้า ได้แก่ เพื่อนบ้าน พ่อค้า เจ้าของที่ดิน นายทุนเงินกู้ในท้องถิ่น ผู้ให้กู้อาชีพ ผู้รับซื้อพืชผล ร้านค้าในท้องถิ่น

แหล่งสินเชื่อที่เป็นสถาบัน ประกอบด้วยสถาบันการเงิน ได้แก่ ธนาคารพาณิชย์ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) สถาบันเกษตรกร เช่นกลุ่มเกษตรกร สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์ประมง สหกรณ์ออมทรัพย์ ชุมนุมสหกรณ์และชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด เป็นต้น ธนาคารแห่งประเทศไทย และสถาบันการเงินอื่นๆ บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ บรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย เป็นต้น

ในอดีตที่ผ่านมารัฐบาลได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับปัญหาสินเชื่อการเกษตร หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ สภาพการเป็นหนี้ของเกษตรกรตลอดเวลา กล่าวคือ ได้จัดตั้งธนาคารเพื่อการสหกรณ์ เมื่อ พ.ศ. 2486 และจัดตั้งธนาคารสหกรณ์จังหวัดเมื่อ พ.ศ. 2494 เพื่อทำหน้าที่เป็นแหล่งเงินทุนสินเชื่อแก่เกษตรกร ต่อมา พ.ศ. 2509 รัฐบาลได้จัดตั้งธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรขึ้น เพื่อเพิ่มความสามารถในการอำนวยสินเชื่อให้กว้างขวางยิ่งขึ้นทั้งในด้านเงินกู้ที่ให้เกษตรกรโดยตรงและสถาบันเกษตรกรผลของการที่รัฐบาลสมัยต่างๆ ได้ให้ความสำคัญแก่ สินเชื่อการเกษตรตลอดมา ทำให้สามารถแก้ไขปัญหาด้านหนี้สินของเกษตรกร โดยสามารถลดสัดส่วนของหนี้สินนอกระบบลงจากร้อยละ 95 เหลือร้อยละ 50-60 ทำให้สามารถลดภาระในเรื่องอัตราดอกเบี้ยของเกษตรกรได้ (คณะกรรมาธิการการเกษตรและสหกรณ์, 2533: 104)

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ฉบับแรก [พ.ศ. 2504-2509] ถึงฉบับที่ 7 [พ.ศ. 2533-2539] ได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาทางการเกษตรโดยมีเป้าหมายในการเร่งรัดแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับเกษตรกร เพื่อมุ่งหวังยกระดับมาตรฐานความเป็นอยู่ให้สูงขึ้น ด้วยการกำหนดให้มีการปรับปรุงโครงสร้างการผลิตทางการเกษตร ปรับปรุงโครงสร้างการตลาดรวมถึงการจัดหาแหล่งเงินกู้ให้เกษตรกร เน้นการส่งเสริมสหกรณ์และพัฒนาสหกรณ์ทุกประเภท สนับสนุนการจัดตั้งชุมนุม สหกรณ์ธนกิจ โดยสหกรณ์ทุกประเภทรวมตัวกับทางราชการสนับสนุนในรูปของเงินทุนกู้ยืมปลอดดอกเบี้ยหรือดอกเบี้ยต่ำ การพัฒนาสหกรณ์ในรูปเอนกประสงค์

สหกรณ์การเกษตรมีวิวัฒนาการมาจากสหกรณ์หาทุนและสหกรณ์เครดิต เพื่อผลิตกรรม รัฐบาลได้ควบสหกรณ์หาทุนเข้าด้วยกันเป็นสหกรณ์การเกษตร มีสมาชิกทั้งหมดเป็นเกษตรกร จัดตั้งด้วยความสมัครใจ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมอาชีพและการครองชีพของสมาชิก การดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ ได้แก่ ธุรกิจเครดิต ธุรกิจซื้อ ธุรกิจขาย ธุรกิจบริการ เป็นต้นธุรกิจเครดิตเป็นธุรกิจที่สำคัญ ซึ่งดำเนินการให้กู้ด้วยสินเชื่อระยะสั้น และสินเชื่อระยะปานกลางปรากฏว่า ในปี 2529 สหกรณ์การเกษตรที่ดำเนินธุรกิจมีทั้งสิ้น 802 สหกรณ์ ระหว่างปี สหกรณ์ได้จ่ายเงินให้สมาชิกกู้จำนวน 3,507,208,623.49 บาท เมื่อวันต้นปีสมาชิกค้างชำระเงินกู้เงินจำนวน 5,245,799,635.49 บาท รวมเป็นเงินที่ให้สมาชิกกู้ทั้งสิ้น 8,753,008,258.98 บาท แต่มีหนี้ถึงกำหนดชำระ จำนวน 5,942,530,198.89 บาท สมาชิกสามารถส่งชำระคืนได้จำนวน 2,965,117,033.26 บาท คิดเป็นร้อยละ 49.90 ของหนี้ถึงกำหนดชำระในวันสิ้นปีสมาชิกค้างชำระเงินกู้จำนวน 5,787,891,255.72 บาท และสมาชิกค้างชำระดอกเบี้ยเงินให้กู้วันสิ้นปี จำนวน 644,375,019.88 บาท (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, 2529: 36)

ในปี 2530 สหกรณ์ประเภทสหกรณ์การเกษตรที่ดำเนินธุรกิจทั้งสิ้น จำนวน 1,153 สหกรณ์ สหกรณ์ได้ให้กู้แก่สมาชิกในระหว่างปีทั้งสิ้น จำนวน 4,172.66 ล้านบาท หนี้ค้างชำระวันต้นปี 5,887.26 ล้านบาท รวมหนี้ทั้งสิ้น 10,059.92 ล้านบาท แต่มีหนี้ถึงกำหนดชำระ 6,602.73 ล้านบาท สมาชิกสหกรณ์สามารถส่งชำระหนี้เงินกู้ที่ถึงกำหนดชำระได้ จำนวน 3,661.27 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 55.45 ของหนี้ถึงกำหนดชำระในวันสิ้นปีมีหนี้คงเหลือ 6,398.65 ล้านบาท และมีดอกเบี้ยเงินกู้ค้างชำระ 622.12 ล้านบาท (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, 2529: 23)

ปัญหาการวิจัย
(Statement of the Problem)

สหกรณ์การเกษตรดำเนินธุรกิจการให้สินเชื่อ หรือเงินกู้แก่สมาชิกเป็นธุรกิจหลัก ดังนั้น หากพิจารณาถึงสินทรัพย์หมุนเวียนแล้ว พอจะกล่าวได้ว่า ลูกหนี้เป็นสินทรัพย์ที่มีจำนวนมากที่สุดของสหกรณ์ การให้เงินกู้ของสหกรณ์นั้น แบ่งประเภทของเงินให้กู้เป็นเงินระยะสั้น เงินกู้ระยะปานกลาง ดังนั้น ลูกหนี้เงินกู้จึงเรียกตามประเภทของเงินกู้ เช่น ลูกหนี้เงินกู้ระยะสั้น ลูกหนี้เงินกู้ระยะปานกลาง เป็นต้น

นอกจากนี้ สหกรณ์ยังมีลูกหนี้ที่เกิดจากการให้เงินกู้แล้ว สหกรณ์ยังมีลูกหนี้ที่เกิดจากการขายหรือการให้บริการสินเชื่ออีกเช่น การขายสินค้าเป็นเงินเชื่อ เรียกว่า ลูกหนี้การค้า การให้บริการสูบน้ำเข้านาสมาชิกหรือการให้บริการไถนาให้สมาชิก โดยคิดค่าบริการต่อไร่ เรียกว่า ลูกหนี้ค่าบริการ

ปัญหาเกี่ยวกับลูกหนี้สหกรณ์ มีมากมายหลายปัญหาทั้งที่เกิดขึ้นก่อนการเป็นหนี้และระหว่างการเป็นหนี้ ปัญหาที่ก่อให้เกิดการเป็นหนี้ เช่น ปัญหาการพิจารณาให้เงินกู้ ปัญหาการพิจารณาให้สินเชื่อสิ่งของ เป็นต้น ส่วนปัญหาระหว่างการเป็นหนี้นับว่าเป็นเรื่องสำคัญของสหกรณ์ เพราะมีผลกระทบโดยตรงต่อการเงินของสหกรณ์ เช่น ปัญหาการชำระหนี้คืนของสมาชิก ปัญหาหนี้สูญ เป็นต้น

ปัญหาการชำระหนี้คืนของสมาชิก นับว่าเป็นปัญหาที่สร้างความหนักใจให้แก่สหกรณ์การเกษตรเป็นอย่างมาก เพราะมีลูกหนี้ค้างชำระเกินกำหนดอยู่เป็นจำนวนมากทั้งลูกหนี้เงินกู้และหนี้การค้า การได้รับการชำระหนี้ล่าช้ากว่ากำหนด หมายถึง ต้นทุนทางธุรกิจเพิ่มขึ้น ในการดำเนินงานของสหกรณ์นอกจากใช้เงินทุนของตนเอง และเครดิตจากการซื้อสินค้าเชื่อจากห้าง ร้าน บริษัท และสถาบันต่างๆ แล้วยังต้องอาศัยเงินสินเชื่อจากแหล่งเงินทุนอื่นมาให้กับสมาชิกกู้ต่อด้วย เช่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ซึ่งเป็นแหล่งสินเชื่อที่สำคัญในการจัดหาสินเชื่อดังกล่าวสหกรณ์ต้องมีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับดอกเบี้ยเงินกู้ และค่าใช้จ่ายในการติดตามทวงถามหนี้ที่ค้างชำระและหนี้สูญที่ติดตามมาอีกสิ่งเหล่านี้มีผลกระทบถึงเงินทุนหมุนเวียนของสหกรณ์ ทำให้ขาดแคลนเงินทุนและยังมีผลทำให้กระทบกระเทือน ถึงความสามารถของสหกรณ์ในการชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ ผลตามมาก็คือ สหกรณ์ไม่ได้รับความเชื่อถือจากเจ้าหนี้ และจะขอกู้เงินเพื่อนำมาขยายธุรกิจการให้สินเชื่อได้ยากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย
(Objectives of the Study)

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการชำระหนี้คืนสินเชื่อการเกษตรของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาถึงสภาพทั่วไปด้านเศรษฐกิจ สังคมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อการชำระหนี้คืนสินเชื่อการเกษตรของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด
3. เพื่อหาปัญหาและความต้องการของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด

ขอบเขตและข้อจำกัดในการวิจัย
(Scope and Limitation of the Study)

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตและข้อจำกัดในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการชำระหนี้คืนสินเชื่อการเกษตรของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ จะศึกษาเฉพาะปัจจัยเหล่านี้ คือ
   - วงเงินกู้
   - ขนาดฟาร์ม
   - ปริมาณหนี้สินในระบบสหกรณ์
   - ปริมาณหนี้สินนอกระบบสหกรณ์
   - มูลค่าหลักประกันสินเชื่อ
2. สถานที่ทำการวิจัย คือสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

นิยามศัพท์ทั่วไป

(General Definitions)

สมาชิก หมายถึง ผู้ลงชื่อขอจดทะเบียนสหกรณ์ และผู้ที่มีชื่ออยู่ในบัญชีของผู้ที่จะเป็นสมาชิกสหกรณ์ รวมทั้งผู้ที่สมัครเป็นสมาชิกภายหลังที่สหกรณ์นั้นๆได้จดทะเบียนแล้วโดยถือว่าเป็นสมาชิกเมื่อได้ชำระค่าหุ้นตามข้อบังคับของสหกรณ์แล้ว (กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2529: 41)

สหกรณ์ หมายถึง องค์การทางเศรษฐกิจและสังคมหรือเป็นการประกอบการอย่างหนึ่งที่เกิดจากการร่วมมือกันโดยสมัครใจ โดยที่สมาชิกเป็นเจ้าของเป็นผู้ใช้บริการการดำเนินงานยึดหลักประชาธิปไตย มีจุดมุ่งหมายที่มิได้แสวงหากำไร แต่เพื่อให้เกิดการกินดีอยู่ดีในหมู่สมาชิก ผลประโยชน์ต่างๆ ที่ได้จะมีการเฉลี่ยคืนกลับไปยังสมาชิกตามส่วนธุรกิจที่ได้ใช้บริการในสหกรณ์ (พสุ สัตถากรณ์, 2533: 17)

สหกรณ์การเกษตร หมายถึง สหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นในหมู่ที่มีอาชีพการเกษตรโดยดำเนินธุรกิจแบบเอนกประสงค์ เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนในการประกอบอาชีพ และช่วยเหลือยกฐานะความเป็นอยู่ของสมาชิกให้ดีขึ้น (กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2529: 42)

สินเชื่อหรือเงินกู้ หมายถึง เงินที่สมาชิกกู้ยืมจากสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง โดยมีสัญญาเงินกู้ที่ทำไว้กับสหกรณ์เป็นหลักฐาน

สินเชื่อการเกษตร หมายถึง เงินที่สมาชิกสหกรณ์กู้ยืมจากสหกรณ์การเกษตรเพื่อนำไปใช้ในการลงทุนทางการเกษตร เช่นค่าปุ๋ย ค่ายาฆ่าแมลง ค่าจ้างแรงงาน เป็นต้น

สินเชื่อนอกระบบ หมายถึง การกู้ยืมเงินจากพ่อค้า ญาติพี่น้อง หรือบุคคลอื่นๆ ที่มีสินทรัพย์เพียงพอที่จะให้กู้ยืมในรูปของตัวเงินได้

สินเชื่อในระบบ หมายถึง การกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินต่างๆ เช่น สหกรณ์การเกษตร ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ธนาคารกรุงไทย จำกัด เป็นต้น ที่บริการสินเชื่อให้กับเกษตรกรโดยเสียดอกเบี้ยในอัตราที่ต่ำ

หลักประกัน หมายถึง หลักทรัพย์ที่เป็นอสังหาริมทรัพย์ ได้แก่ ที่ดินรวมทั้งสิ่งปลูกสร้างบนที่ดินโดยการค้ำประกันเงินกู้

การชำระคืนสินเชื่อการเกษตร หมายถึง การคืนเงินที่ได้กู้ยืมจากสหกรณ์การเกษตรตามเงื่อนไขหรือสัญญาที่ได้ตกลงไว้กับสหกรณ์ วัดได้โดยดูจากเปอร์เซ็นต์ของการใช้สินเชื่อ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างเช่น เกษตรกรกู้เงิน 10,000.00 บาท

ค้างชำระ 5,000.00 บาท

อัตราการชำระคืน = $\frac{10,000.00 - 5,000.00 \times 100}{10,000.00} = 50\%$

วงเงินกู้ หมายถึง จำนวนเงินที่สมาชิกกู้ยืมตามกำหนดระยะเวลาที่กำหนดไว้

ขนาดของฟาร์ม หมายถึง ขนาดของการลงทุนที่ทำการเกษตรของสมาชิกสหกรณ์การเกษตร

ปริมาณหนี้สินในระบบสหกรณ์ หมายถึง จำนวนเงินที่สมาชิกสหกรณ์การเกษตรกู้ยืมจากสหกรณ์

ปริมาณหนี้สินนอกระบบสหกรณ์ หมายถึง จำนวนเงินที่สมาชิกสหกรณ์กู้ยืมจากแหล่งต่างๆ (นอกระบบ) นอกเหนือจากสหกรณ์ที่ยังค้างชำระหนี้

มูลค่าหลักประกันสินเชื่อ หมายถึง อสังหาริมทรัพย์ ได้แก่ ที่ดิน บ้าน ของมีค่าอื่นๆ ที่สามารถประเมินราคาหรือมูลค่าของสินทรัพย์นั้นได้ ไม่น้อยกว่าวงเงินกู้ที่ได้กู้ยืมจากสหกรณ์

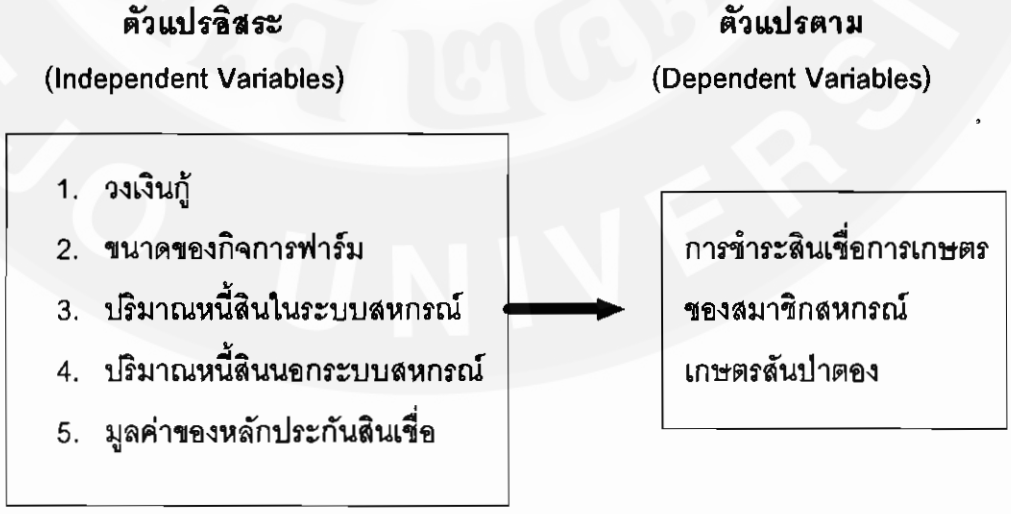

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิด

บทที่ 2
การตรวจเอกสาร
(REVIEW OF RELATED LITERATURE)

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการชำระหนี้คืนสินเชื่อการเกษตรของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อให้ผู้วิจัยเกิดความกระจ่างในเนื้อหาครบถ้วนจึงได้มีการตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ความหมายของสหกรณ์การเกษตรและการดำเนินงาน
2. ความหมายแนวและความคิดที่เกี่ยวข้องกับงานสินเชื่อ

ความหมายของสหกรณ์การเกษตรและการดำเนินงาน

ประดิษฐ์ มัชฌิมา (2521: 4) ได้ให้ความหมายของสหกรณ์การเกษตรไว้ว่าเป็นสหกรณ์ที่จัดตั้งและดำเนินการโดยสมาชิกเกษตรกรในท้องถิ่นหนึ่งๆ หรืออำเภอหนึ่งๆ ภายใต้การแนะนำและส่งเสริมของสหกรณ์จังหวัด และสหกรณ์อำเภอมีคณะกรรมการและเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์เป็นผู้บริหาร และดำเนินการโดยมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อพัฒนา และส่งเสริมการประกอบอาชีพของสมาชิกเกษตรกรเป็นอย่างดี ทั้งในด้านการผลิตและด้านการตลาด และเพื่อยกมาตรฐานความเป็นอยู่ของสมาชิกเกษตรกรให้สูงขึ้น และมีหน้าที่สำคัญได้แก่ 1) จัดหาเงินทุนให้สมาชิกกู้ยืมไปลงทุนและประกอบอาชีพ 2) จัดหาปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช อาหารสัตว์ และเครื่องมืออุปกรณ์การผลิตมาจำหน่ายในราคาถูก 3) รวบรวมผลผลิตของสมาชิกออกจำหน่ายหรือแปรรูปให้ได้ราคาดีและ 4) ให้การศึกษาอบรมด้านอาชีพ และการพัฒนาตัวเองแก่สมาชิก

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2531: 203) ได้ให้ความหมายสหกรณ์การเกษตรไว้ว่า สหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นโดยเกษตรกรมีหน้าที่ในการผลิต เพื่อเพิ่มพูนรายได้ให้กับเกษตรกรที่เป็นสมาชิกที่หมายความรวมถึงการดำเนินงานของสหกรณ์ในทุกรูปแบบที่เกี่ยวข้องกับการให้สินเชื่อการเกษตร การรับฝากเงิน การจัดหาสินค้า เครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตรมาจำหน่ายให้กับสมาชิก ตลอดจนการรวบรวมผลิตผลการเกษตรออกจัดจำหน่ายหรือแปรรูป การส่งเสริมการเกษตรและการติดตั้งเครื่องสูบน้ำ จัดระบบการจัดส่งน้ำ เพื่อให้เกิด

ประโยชน์แก่การเพาะปลูกของสมาชิกยิ่งขึ้นและโดยทั่วไปแล้ว สหกรณ์การเกษตรมีวัตถุประสงค์ คือ 1) สินเชื่อ 2) จัดหาวัสดุการเกษตรและสิ่งของที่จำเป็นมาจำหน่าย 3) จัดหาตลาดจำหน่ายผลผลิตของเกษตรกรสมาชิก 4) จัดปรับปรุงบำรุงดิน 5) ส่งเสริมการเกษตร และ 6) ให้การศึกษาอบรมทางสหกรณ์

ในขณะเดียวกัน สหกรณ์การเกษตรได้กำหนดคุณสมบัติของสมาชิกไว้ว่า 1) เป็นเกษตรกร บรรลุนิติภาวะและมีสัญชาติไทย 2) เป็นผู้ซื่อสัตย์สุจริต มีชื่อเสียงดี ขยันขันแข็งในการประกอบอาชีพและรู้จักประหยัด 3) ตั้งบ้านเรือนและดำเนินงานเกษตรกรรมส่วนใหญ่อยู่ภายในท้องที่ดำเนินงานของสหกรณ์มาแล้วไม่น้อยกว่า 1ปี 4) ทำการเกษตรในที่ดินขนาดพอสมควร และมีรายได้พอสมควร 5) ไม่เป็นผู้ทุพพลภาพ วิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ 6) ไม่เป็นผู้เคยถูกให้ออกจากสหกรณ์ใดๆ โดยมีความผิด ถ้าถูกออกต้องพ้นกำหนด 2 ปี นับตั้งแต่วันที่ถูกให้ออก และ 7) ไม่เป็นบุคคลล้มละลายหรือหนี้สินล้นพ้นตัว

การดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร

ทองโรจน์ อ่อนจันทร์ (2521: 182-186) ในการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรหรือธุรกิจของสหกรณ์การเกษตร ประกอบด้วย ธุรกิจเครดิต (สินเชื่อ) ธุรกิจซื้อ ธุรกิจการขาย ธุรกิจบำรุงที่ดิน การส่งเสริมการเกษตร การให้การอบรม ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

1. ธุรกิจเครดิตหรือธุรกิจสินเชื่อ คือ การที่สหกรณ์ให้สมาชิกของสหกรณ์มีสิทธิ์ในการกู้เงินจากสหกรณ์ เพื่อไปใช้ประกอบการผลิตทางการเกษตร

2. ธุรกิจขายเป็นธุรกิจที่สหกรณ์ให้สมาชิกจัดหาวัสดุการเกษตรและ สินค้าที่จำเป็นมาจำหน่ายให้แก่สมาชิก สิ่งของที่สหกรณ์จัดหามาจำหน่าย ได้แก่ ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช รถไถ พันธุ์ข้าวเปลือก ข้าวสาร และสินค้าเบ็ดเตล็ดอื่นๆ เป็นต้น แต่สินค้าที่สหกรณ์จัดหามาจำหน่ายค่อนข้างจะเป็นสิ่งจำเป็นกว่าสินค้าอื่น คือ ปุ๋ย

3. ธุรกิจซื้อ คือ ธุรกิจที่สหกรณ์รวบรวมซื้อ หรือรับซื้อผลผลิตการเกษตรจากสมาชิก และจัดจำหน่ายออกสู่ตลาด ผลผลิตทางการเกษตรที่สหกรณ์จำหน่ายออกสู่ตลาดอาจอยู่ในรูปของผลผลิตเดิม หรือแปรรูปแล้วก็ได้ โดยผลผลิตที่สหกรณ์รับซื้อ หรือรวบรวมจากสมาชิก ส่วนใหญ่ คือ ข้าว รองลงมาได้แก่ ข้าวโพด อ้อย

4. ธุรกิจบำรุงที่ดิน เพื่อประโยชน์แก่สมาชิก สหกรณ์จะติดตั้งเครื่องสูบน้ำ หรือสร้างทำนบเหมืองฝาย ตลอดจนการจัดระบบการจัดส่งน้ำ และการระบายน้ำ เพื่อให้การใช้น้ำเกิดประโยชน์แก่การเพาะปลูกของสมาชิกอย่างทั่วถึง โดยสหกรณ์เก็บเงินค่าบริการจากสมาชิกตามสมควร เพื่อทดแทนเงินที่สหกรณ์ได้ลงทุนไป

5. การส่งเสริมการเกษตร เป็นธุรกิจอย่างหนึ่งของสหกรณ์การเกษตรที่จะจัดหาเจ้าหน้าที่ส่งเสริม เพื่อให้ความรู้ คำแนะนำแก่เกษตรกรในการประกอบการผลิต ส่งเสริมแนะนำพืชพันธุ์ใหม่ๆ ให้แก่เกษตรกร ตลอดจนแนะนำ ให้เกษตรกรประกอบอาชีพอื่นนอกเหนือจากอาชีพหลักเช่น เลี้ยงสัตว์ ปลูกหม่อนเลี้ยงไหม เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว

6. การให้การศึกษาอบรม เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างหนึ่งของสหกรณ์ การให้การศึกษา อบรมอย่างสม่ำเสมอแก่สมาชิก กรรมการ ผู้จัดการ เจ้าหน้าที่ต่างๆ ของสหกรณ์ ให้ทราบถึงอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบของตนตามหลัก และวิธีการ สหกรณ์ช่วยให้ธุรกิจเป็นไปได้ด้วยดี

จะเห็นได้ว่า ธุรกิจของสหกรณ์การเกษตรนั้น ธุรกิจเครดิตหรือธุรกิจสินเชื่อเป็นธุรกิจที่มีความสำคัญที่สุด เนื่องจากการใช้สินเชื่อเกษตรเป็นเครื่องมือในการพัฒนาการเกษตร สามารถทำให้เกษตรกรมีเงินทุนที่จะซื้อปัจจัยการผลิต เพื่อเพิ่มผลผลิต และขยายการผลิตในไร่นาของตนเอง อาทิเช่น ซื้อเครื่องมือทางการเกษตรหรือเครื่องทุ่นแรงที่เหมาะสมและทันสมัย เพื่อปรับปรุงเทคโนโลยีในการผลิตเมล็ดพันธุ์ หรือสัตว์ใหม่ๆ ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง ยาปราบศัตรูพืช เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ในการผลิตตลอดจนให้สินเชื่อการเกษตรเป็นเงินทุนในการสร้างโรงเรือน การปรับปรุงพัฒนาที่ดิน หรือซื้อที่ดินเพื่อประกอบอาชีพในการเกษตร ทำให้เกษตรกรมีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและเป็นรากฐานที่ดีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับว่าสินเชื่อเกษตร หรือเงินทุนเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญอย่างหนึ่งนอกเหนือจากที่ดิน แรงงานและปัจจัยการผลิตอื่นๆ ที่เกษตรกรจำเป็นต้องใช้ในการประกอบการผลิต ถ้าเกษตรกรขาดแคลนเงินทุนก็จะทำให้เกษตรกรเสียโอกาสที่จะลงทุนในเวลาที่สอดคล้องกันกับความต้องการสินค้าทางด้านการเกษตร ซึ่งเป็นปัจจัยการผลิตพื้นฐานที่สำคัญของโรงงานอุตสาหกรรม และเป็นสินค้าเพื่อการบริโภคในท้องตลาด นอกจากนี้ยังทำให้เกษตรกรไม่สามารถที่จะนำเอาเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ในการผลิตได้นั่นคือ ทำให้การแก้ไขปัญหาความยากจนของเกษตร ไม่สัมฤทธิ์ผล โอกาสที่เกษตรกรจะสามารถนำเทคนิคการผลิตใหม่ๆ มาใช้ ขึ้นอยู่กับสินเชื่อการเกษตรเพราะการใช้เทคนิคการผลิตใหม่ๆ ต้องใช้เงินทุน

จำนวนมากพอสมควร สินเชื่อการเกษตรไม่เพียงแต่ช่วยขจัดปัญหาการขาดทุนการเกษตรเท่านั้น แต่ยังช่วยเป็นแรงกระตุ้นให้เกษตรกรสามารถเอาเทคนิคใหม่ๆมาใช้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต และเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกรอีกด้วย

อุปสรรคและปัญหาของการชำระหนี้ของสหกรณ์

เกรียงศักดิ์ ปัทมเรขา (2531: 53) ได้ศึกษาปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของสหกรณ์ผลปรากฏว่า การคาดหวังและการได้รับประโยชน์จากสหกรณ์ก่อนเข้าเป็นสมาชิก ร้อยละ 93.10 คาดว่าจะได้รับประโยชน์จากการกู้ยืม ร้อยละ 66.30 คาดว่าจะได้รับประโยชน์จากการซื้อสินค้าของเกษตรกร ร้อยละ 50 คาดว่าจะได้รับน้ำชลประทาน จะเห็นว่า สิ่งที่คาดหวังว่าจะได้รับประโยชน์จากสหกรณ์ก่อนการเข้าเป็นสมาชิกเป็นอันดับแรกก็คือ การกู้ยืม

สุรศักดิ์ นาคสวัสดิ์ (2521: 1) กล่าวว่า สหกรณ์การเกษตรวางนโยบายหรือมีวัตถุประสงค์เน้นหนักทางด้านการให้เงินกู้แก่สมาชิกเป็นวัตถุประสงค์หลัก แต่อุปสรรคและปัญหาหลายประการทำให้หนี้สินระหว่างสมาชิกกับสหกรณ์มีความเคลื่อนไหวน้อย หรือความสามารถในการเรียกเก็บหนี้จากสมาชิกมีน้อยมาก เนื่องจากสาเหตุ 1) การควบคุมและติดตามหนี้สินของสหกรณ์ไม่มีประสิทธิภาพ 2) การเพาะปลูกไม่ได้ผล เนื่องจากประสบภัยธรรมชาติ และ 3) ระบบตลาดสินเชื่อการเกษตรของเกษตรกรไม่มีเสถียรภาพ

ความหมายและแนวความคิดเกี่ยวข้องกับงานสินเชื่อ

ความหมายของงานสินเชื่อเกษตร

สินเชื่อหรือเงินกู้หรือเครดิต (Credit) นั้น สุนี ศักรนันท์ (2520: 1-3) ได้รวบรวมไว้ว่า "Credit" เป็นคำมาจากภาษาลาติน "Creditum" แปลว่า "To trust" ตามความหมายของ "เครดิต" จึงเป็นที่เข้าใจของบุคคลทั่วไปว่า "ความสามารถในการกู้ยืมเงินของบุคคลหนึ่งที่มีต่ออีกบุคคลหนึ่ง โดยมีสัญญาหรือเงื่อนไขที่จะชำระเงินนั้นคืนในอนาคต" ซึ่งในการกู้ยืมนั้นมีทั้งด้านส่วนตัวและในวงการธุรกิจ สำหรับในวงการธุรกิจจะกินความหมายรวมถึงการนำสินค้าหรือการใช้บริการก่อน และชำระเงินในอนาคตด้วย ในแง่ของนักบัญชี สินเชื่อ (เครดิต) จะหมายถึง การลงบัญชีในสมุดแยกประเภท ในด้านหนี้สินแสดงฐานะเจ้าหนี้ของธุรกิจ ส่วนในด้านการเงิน หมายถึง จำนวนเงินกู้หรือจำนวนเงินที่ยังค้างชำระแก่เจ้าหนี้

ธนาคารแห่งประเทศไทย (2523) ได้ให้ความหมายของสินเชื่อการเกษตรไว้ว่า เป็นการกู้ยืมและให้เครดิตแก่เกษตรกรผู้ประกอบการกสิกรรม การประมง และการเลี้ยงสัตว์ โดยกำหนดให้ที่จะได้รับสินเชื่อ คือ เกษตรกรทั้งที่เป็นเอกชน หรือนิติบุคคล กลุ่มเกษตรกร และสหกรณ์ที่มีสมาชิกทั้งหมดเป็นเกษตรกร

ผลงานวิจัยและงานเขียนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการชำระหนี้คืนสินเชื่อการเกษตร

การทำการเกษตรเพื่อให้ได้ผลผลิตสูง และมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้เงินจำนวนมากพอ เพราะถ้าปริมาณเงินน้อย ก็จะทำให้เกษตรกรต้องหาแหล่งเงินทุนหลายๆแห่ง เพื่อให้ได้มาซึ่งเงินทุนที่เพียงพอในการประกอบการผลิต ทำให้เกษตรกรมีปัญหาในการชำระหนี้คืนเงินกู้ให้กับสหกรณ์ ดังนั้น สหกรณ์ควรมีมาตรการในการเพิ่มวงเงินกู้ให้สูงขึ้น เพื่อให้เพียงพอกับความต้องการของสมาชิก

กลุ่มพัฒนาสินเชื่อการเกษตรประเทศไทย (2523) จัดแบ่งประเภทสินเชื่อการเกษตร โดยพิจารณาจากจุดมุ่งหมายของการให้และความต้องการเป็นเกณฑ์ ซึ่งสามารถแยกได้เป็น

1. ตามวัตถุประสงค์ ได้แก่ สินเชื่อเพื่อการผลิต เพื่อการลงทุนใน อสังหาริมทรัพย์

2. ตามระยะเวลา ได้แก่ สินเชื่อระยะสั้น ระยะปานกลาง และระยะยาว

3. ประเภทลูกหนี้ ได้แก่ สินเชื่อรายบุคคล ประเภทกลุ่ม และประเภทสถาบันการเกษตร

4. ประเภทกิจกรรม ได้แก่ สินเชื่อที่ใช้ในการเกษตร

ในการแบ่งสินเชื่อประเภทออกเป็นระยะสั้น ระยะปานกลาง และระยะยาวนั้น พิชิต ธานี (2530) กล่าวว่า เป็นการพิจารณาตามวงเงินกู้และระยะเวลาในการชำระคืน เทียนชัย รัตนดิเรก (2533) ได้ทำการศึกษาปัญหาการชำระคืนสินเชื่อการเกษตรของเกษตรกร อำเภอสันกำแพง พบว่าความคาดหวังในการชำระเงินกู้ของเกษตรกรที่มีปัญหาค้างชำระ ไม่มีความสัมพันธ์กับวงเงินกู้ ขนาดของกิจการฟาร์ม ปริมาณหนี้สิน ความเต็มใจในการชำระหนี้ แต่ความสัมพันธ์กับการใช้เงินที่ได้จากการประกอบการในทุกด้าน

ขนาดของฟาร์ม

การทำฟาร์มของเกษตรกรมีทั้งขนาดฟาร์มเล็กและขนาดใหญ่ ขึ้นอยู่กับความสามารถของเกษตรกรในการจัดการให้ได้มาซึ่งผลผลิตต่อไร่สูง การใช้สินเชื่อจึงแตกต่างกันไป ตามขนาดของฟาร์มที่ดำเนินการและเกษตรกรที่มีฟาร์มขนาดใหญ่มักต้องการสินเชื่อในปริมาณที่มากพอเพียงกับการทำกิจการฟาร์ม จึงมักเกิดปัญหาในการชำระคืนเงินกู้เสมอ

ปราณี เหล่าทะเกียรติ (2523) ได้ศึกษาเรื่อง วิเคราะห์การก่อหนี้สินเชื่อของเกษตรกรจังหวัดฉะเชิงเทรา ปี 2518-2519 พบว่า ขนาดฟาร์มมีอิทธิพลต่อการก่อหนี้และนำไปใช้ในการผลิตของเกษตรกรที่กู้จากสถาบันการเงินมากที่สุด ปัจจัยที่มีอิทธิพลรองลงมาได้แก่ สินทรัพย์ ครัวเรือน ประสิทธิภาพของฟาร์ม และรายได้ฟาร์ม ตามลำดับ และสุพัฒน์ อุ้ยไพบูลย์สวัสดิ์ (2529) ได้ศึกษาเรื่องการจัดการธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์การเกษตรพรานกระต่าย พบว่า ขนาดฟาร์มเป็นตัวแปรที่สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงอุปสงค์สินเชื่อการเกษตรได้ดีที่สุด

ปริมาณหนี้สิน

การกู้ยืมของสมาชิกสหกรณ์บางรายนั้น ได้ปริมาณเงินกู้ที่ไม่เพียงพอในการดำเนินกิจการฟาร์ม ทำให้ต้องกู้ยืมจากแหล่งต่างๆ มากมาย ทำให้มีหนี้สินมาก และยากแก่การชำระคืน

ธงชัย วงค์ชัยสุวรรณ (2521) กล่าวว่า สาเหตุของการนำเอาระบบสหกรณ์เข้ามาใช้ในเมืองไทย เพื่อปลดเปลื้องหนี้สินของชาวนา อันจะทำให้สถานะของชาวนาในชนบทดีขึ้น เพราะประมาณร้อยละ 80 ของเกษตรกรต้องกู้ยืมเงินทุนจากญาติและเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พ่อค้า หรือคหบดีในท้องถิ่น โดยเสียดอกเบี้ยในอัตราสูง พ่อค้า นายทุนบางรายใช้วิธีการตกเขียวหรือให้ซื้อเชื่อสิ่งของ เครื่องใช้ เพื่อการผลิตและการบริโภคแก่ชาวนา วิธีดังกล่าว ชาวนาต้องตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบตลอดมา หากมีการทำนาเสียหายติดต่อกันก็ไม่สามารถที่จะชำระหนี้ได้ ในที่สุดก็ต้องโอนกรรมสิทธิ์ในที่นาของตนให้แก่เจ้าหนี้ไป แล้วตนเองก็กลายเป็นผู้เช่าหรือปราศจากแหล่งทำมาหากิน ภาระหนี้สินก็ก่อเพิ่มขึ้นอีกเรื่อยๆ

ทองโรจน์ อ่อนจันทร์ (2521) มีเกษตรกรจำนวนมากที่มีภาระที่ต้องเผชิญอยู่กับหนี้สิน โดยที่ไม่สามารถปลดเปลื้องได้โดยง่าย ก่อให้เกิดความกังวลและท้อถอย มีปัญหาในการดำเนินอาชีพเป็นอย่างมาก

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2526) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ภาวะหนี้สินของเกษตรกรปีการเพาะปลูก 2523/2524 พบว่า เกษตรกรทั้งประเทศเป็นหนี้โดยเฉลี่ยครัวเรือนละ 6,456.22 บาท โดยที่เกษตรกรภาคกลางเป็นหนี้เฉลี่ยคืนต่อครัวเรือนสูงกว่าทุกภาค คือ 16,166.41 บาท รองลงมา ได้แก่ ภาคเหนือ 5,816.20 บาท ภาคใต้ 3,321.28 บาท และภาคตะวันออกเฉียงเหนือต่ำที่สุด 3,127.23 บาทต่อครัวเรือน ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าภาคกลางเกษตรกรเป็นหนี้สูงกว่าเกษตรกรภาคอื่นๆ เนื่องจากภาคกลางเป็นแหล่งผลิตที่สำคัญ มีการผลิตโดยใช้เทคนิคที่ก้าวหน้าและทันสมัย ส่วนใหญ่เป็นการผลิตเพื่อการค้าต่างจากเกษตรกรภาคอื่นๆ มีลักษณะการผลิตเป็นแบบกึ่งการค้า กึ่งครอบครัว ดังนั้น แหล่งสินเชื่อหรือแหล่งเงินกู้จึงมีการกระจายอยู่มากมายในภาคกลาง สามารถอำนวยสินเชื่อให้แก่เกษตรกรได้อย่างเพียงพอกับความต้องการได้ ทำให้การกู้ยืมเงินหรือการเป็นหนี้สินของเกษตรกรมีจำนวนสูงดังกล่าว

ในการชำระหนี้หรือเงินต้นในระหว่างปีที่สำรวจ พบว่าได้มีการชำระหนี้ไปบางส่วน เฉลี่ยทั่วประเทศเกษตรกรชำระเงิน 2,960.73 บาท คิดเป็นร้อยละ 45.85 ของจำนวนเงินที่เป็นหนี้ทั้งหมด เป็นหนี้ค้างชำระปลายปีเพาะปลูกครัวเรือนละ 3,496.19 บาท เกษตรกรภาคเหนือมีอัตราการชำระคืนเงินต้นสูงกว่าทุกภาค คือร้อยละ 50.92 ของเงินต้น หรือจำนวน 2,962.30 บาทต่อครัวเรือน รองลงมาคือ ภาคกลาง ร้อยละ 46 หรือ 7,437.06 บาท ภาคตะวันออกเฉียงเหนือร้อยละ 42.20 หรือ 1,319.55 บาท และภาคใต้ร้อยละ 38.10 หรือ 1,265.53 บาทต่อครัวเรือน ตามลำดับเฉลี่ยทั่วประเทศเกษตรกรเป็นหนี้ทั้งหมดจำนวน 6,456.92 บาทต่อครัวเรือน มีหนี้ค้างชำระปลายปี 3,496.19 บาทต่อครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 54.14

จำนวนแหล่งเงินกู้

การกู้ยืมเงินของเกษตรกรเพื่อใช้ในการผลิตนั้น มักจะกู้ยืมเงินทั้งจากแหล่งเงินกู้ที่อยู่ในระบบและนอกระบบ เพื่อให้เพียงพอกับความต้องการใช้ในกิจการฟาร์ม และเมื่อถึงกำหนดชำระคืนเงินกู้ สมาชิกสหกรณ์มักไม่สามารถชำระคืนได้ เพราะมีหนี้สินอยู่หลายแห่งที่ต้องชำระ

ธงชัย วงค์สุวรรณ (2516) กล่าวว่า การจัดตั้งธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรขึ้นมานั้นเป็นการทำลายหรืออันตรายต่อการจัดตั้งสถาบันเกษตรที่มีประสิทธิภาพ เพราะธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรจะให้ความสนใจกับลูกค้าของตนเองมากกว่าสหกรณ์ ทำให้ลูกค้าสหกรณ์หันมาใช้บริการของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ทำให้สหกรณ์ไม่สามารถดำเนินอยู่ได้ เนื่องจากได้รับสินเชื่อจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรน้อย สมาชิกจึงหันไปกู้ยืมจากแหล่งอื่นทั้งในระบบและนอกระบบ

กรรมาธิการเกษตรและสหกรณ์ (2535) กล่าวว่า พ่อค้าคนกลางในท้องถิ่นมักเป็นนายทุนเงินกู้ของเกษตรกรนอกเหนือจากการเป็นสมาชิกสหกรณ์ เนื่องจากความจำกัดของเงินกู้ที่สหกรณ์ให้แก่สมาชิกทำให้ต้องหันไปกู้ยืมเงินทุนในท้องถิ่นทั้งในรูปของเงินสดและวัสดุการเกษตร ซึ่งคิดอัตราดอกเบี้ยที่สูงกว่าสหกรณ์ ทำให้เกษตรกรมีความยุ่งยากในการชำระคืนเพราะมีเจ้าหนี้หลายแห่ง

การใช้เงินกู้ตามวัตถุประสงค์

เกษตรกรเมื่อได้กู้ยืมเงินจากสหกรณ์ไปแล้ว มักจะไม่นำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ของสหกรณ์ คือ เพื่อการผลิตทางการเกษตรทำให้ไม่สามารถที่จะชำระคืนให้กับสหกรณ์ได้

พิชิต ธานี (2530) กล่าวว่า สถาบันสินเชื่อบางแห่ง มิได้ให้เงินกู้เพื่อการผลิตเท่านั้น แต่บางที่ก็ให้เงินกู้เพื่อการบริโภคด้วย ในกรณีที่จำเป็นและคาดว่าผู้กู้จะมีรายได้เพียงพอ ในการชำระคืนสินเชื่อเงินกู้นั้นตามกำหนดด้วย เช่น วัตถุประสงค์ของเงินกู้ระยะสั้น ตามร่างข้อบังคับของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร รวมทั้งข้อบังคับของ สหกรณ์ได้กำหนดไว้ว่า การให้สินเชื่อการเกษตรจะรวมถึง "ค่าใช้จ่ายของครัวเรือนตามความ จำเป็น" ค่าใช้จ่ายนี้ถือเป็นส่วนหนึ่งของเงินกู้ระยะสั้นด้วย ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล เป็นต้น เงินกู้เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการกิน การอยู่นั้น ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานโดยตรง จึงถือว่าเป็นสินเชื่อการเกษตรด้วย

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2521) กล่าวว่า การมิได้ใช้เงินกู้ตามวัตถุประสงค์ที่แจ้งไว้ในรายการขอกู้จากสหกรณ์ ตามระเบียบว่าด้วยการใช้เงินกู้ระยะสั้น และระยะปานกลางแก่สมาชิกสหกรณ์การเกษตร ทำให้เงินที่สมาชิกกู้ไปใช้ไม่ก่อให้เกิดรายได้แก่ครอบครัว และบางครั้งอาจนำไปในทางที่ก่อให้เกิดผลเสียด้วย เช่น ใช้ในการพนัน หรือเสพสุรายาเมา เป็นต้น

การทวงถามหนี้สินของสหกรณ์

เจ้าหน้าที่ของสหกรณ์จะเป็นผู้ทวงถามหนี้กับเกษตรกรผู้กู้ ทั้งในรูปของจดหมาย ติดตามด้วยตนเอง เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้สึกรับผิดชอบในภาระหนี้สินที่มีอยู่กับสหกรณ์ และสามารถที่จะนำเงินมาชำระคืนสหกรณ์ได้

การดำเนินงานธุรกิจของสหกรณ์ เมื่อสหกรณ์ได้จ่ายเงินกู้ให้กับสมาชิกแล้ว สหกรณ์ไม่สามารถติดตามทวงถามหนี้สินที่ครบกำหนดชำระกลับคืนมาจากสมาชิกได้ แม้ว่าจะมีการติดตามทวงถามหนี้เงินกู้จากสมาชิก สหกรณ์ส่วนใหญ่มักจะใช้วิธีส่งหนังสือเตือนหนี้ไปยังสมาชิก ไปให้สมาชิกแต่ละรายโดยผ่านประธานกลุ่ม หรือกรรมการดำเนินการ

สหกรณ์ ซึ่งทางสหกรณ์ก็ไม่ทราบว่าหนังสือเตือนเหล่านั้นจะตกถึงมือสมาชิกทุกคนหรือไม่ หรือบางสหกรณ์จะมีการติดตามทวงถามหนี้ในที่ประชุมกลุ่ม แต่ก็ไม่ได้มีการติดตามอย่างจริงจัง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำธุรกิจเครดิต สหกรณ์ควรจะมีมาตรการติดตามเร่งรัดหนี้ที่ถึงกำหนดชำระ หรือได้ติดค้างมานานหลายปี สมาชิกรายใดที่ไม่ได้ส่งใช้หนี้ตามกำหนด แต่มีเหตุผลสมควรที่ควรได้รับการผ่อนผัน โดยมีการจัดทำหนังสือผ่อนผันเวลาขอชำระหนี้และกำหนดให้แน่ชัดว่า จะสามารถชำระคืนหนี้ดังกล่าวได้ด้วยวิธีใด และเมื่อใดเมื่อถึงกำหนดชำระหนี้สินดังกล่าว แต่สำหรับสมาชิกที่มีการทำเกษตรได้ผล เมื่อถึงกำหนดชำระหนี้ที่กู้ไปจากสหกรณ์กลัวจะไม่ได้กู้ยืมอีก จึงไม่ยอมส่งคืนสหกรณ์ควรจะทำตามคำแนะนำของนายทะเบียนสหกรณ์ กรมส่งเสริมสหกรณ์ พระราชบัญญัติสหกรณ์ 2511

มูลค่าของหลักประกันสินเชื่อ

เกษตรกรที่กู้ยืมเงินจากสหกรณ์ไปนั้น ต้องมีหลักประกัน หรือบุคคลอื่นที่มีหลักทรัพย์มาค้ำประกันให้ เพื่อให้ทางสหกรณ์เกิดความมั่นใจในการที่จะได้รับคืนเงินกู้ที่กู้ไปจากสหกรณ์

วัชรชัย บัวเทศ (2530: 46) ได้ศึกษาพฤติกรรมในการลงทุนของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรหนองไผ่ จำกัด พบว่า การให้สินเชื่อแก่สมาชิกสหกรณ์ จะให้เงินกู้โดยที่สมาชิกจะต้องมีที่ดินมาค้ำประกันด้วยวิธีการทำสัญญาจำนอง หรือโดยวิธีให้สมาชิกภายในกลุ่ม 2-3 คนค้ำประกันซึ่งกันและกัน ซึ่งวิธีหลังนี้ สหกรณ์การเกษตรในปัจจุบันไม่นิยมใช้ เพราะเกิดปัญหาทางด้านปฏิบัติในการติดตามหนี้เงินกู้ จึงนิยมวิธีแรก อัมมาล สยามวาลา (2534: 21) ได้กล่าวว่า หลักทรัพย์ที่ผู้กู้ให้กู้จะต้องมีค่าสูงกว่าวงเงินที่ผู้กู้ต้องการมาก

รังสรรค์ พิมพ์สารี (2532) ได้ศึกษาการวิเคราะห์การจำแนกผู้กู้สินเชื่อการเกษตร พบว่า เกษตรกรที่ประสบความล้มเหลวในการผลิต ไม่มีรายได้ที่จะนำมาชำระคืน ในที่สุดธนาคารก็ใช้มาตรการกฎหมาย โดยฟ้องร้องดำเนินคดีกับเกษตรกร เกษตรกรมักจะแพ้คดีถูกยึดทรัพย์ ทรัพย์สินนั้นก็ถูกขายทอดตลาด เพื่อนำมาชำระหนี้ หารายได้จากการขายหลักประกันและทรัพย์สินอื่นๆ ของเกษตรกร ไม่เพียงพอที่จะชำระหนี้ ธนาคารก็จำเป็นต้องตัดหนี้ที่เหลือเป็นหนี้สูญ

ปัญหาการขาดทุนในกิจการฟาร์ม

การดำเนินงานของเกษตรกรมีทั้งประสบความสำเร็จและล้มเหลว อันเนื่องมาจากสาเหตุต่างๆ เช่น ราคาผลผลิต ภัยธรรมชาติ โรคแมลง เป็นต้น ทำให้เกษตรกรที่ประสบความล้มเหลวในการดำเนินการขาดทุนไม่มีความสามารถในการชำระหนี้คืนให้กับสหกรณ์ได้

เทียนชัย รัตนดิเรก (2533) ได้ศึกษาปัญหาการชำระหนี้คืนสินเชื่อการเกษตร พบว่า ร้อยละ 87.50 ของเกษตรกรที่มีปัญหาในการขาดทุน ซึ่งแบ่งออกตามภาวะการณ์ที่แตกต่างกันออกไปคือ ร้อยละ 45.13 มีปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำ ร้อยละ 50.44 พบกับความเสียหายจากความแห้งแล้ง ร้อยละ 4.43 พบปัญหาเรื่องโรคแมลงศัตรูพืชระบาด ซึ่งอัตราที่เกษตรกรพบกับปัญหาต่างๆ กันนั้น เกษตรกรบางรายอาจจะประสบกับปัญหาต่างๆ หลายประการพร้อมกันในช่วงเวลาเดียวกันก็ได้ ปัญหาการขาดทุนของเกษตรกร ไม่ว่าจะเกิดจากสถานการณ์ใดก็ตาม ก็ย่อมกระทบต่อการชำระหนี้โดยตรง

ทองโจน อ่อนจันทร์ (2526: 76) กล่าวว่า สหกรณ์จะประสบความสำเร็จได้ต้องอาศัยสมาชิก สมาชิกต้องมีความรับผิดชอบต่อสหกรณ์ของตนเอง ความรับผิดชอบนั้นครอบคลุมไปถึงการใช้บริการของสหกรณ์อย่างสม่ำเสมอเช่น การขายผลผลิตให้กับสหกรณ์ การกู้ยืมเงินจากสหกรณ์ และการลงทุนเพิ่มกับสหกรณ์ (ในรูปของหุ้น และการอบรม)

จากแนวความคิด และทฤษฎีตลอดจนผลงานวิจัยที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า เรื่องของสินเชื่อนั้น ได้รับความสนใจเป็นอย่างมากจากทุกฝ่าย สหกรณ์ก็เป็นอีกสถาบันหนึ่งที่ให้ความช่วยเหลือเกษตรกร โดยเฉพาะเกษตรกรที่ยากจน ให้มีสินเชื่อเพิ่มมากขึ้น ลดปัญหาการขาดแคลนเงินทุนของเกษตรกร โดยสนับสนุนให้เกษตรกรรวมตัวกันจัดตั้ง สหกรณ์ขึ้นมาเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รับผิดชอบร่วมกัน และมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ นอกจากนี้ยังทำให้เกษตรกรมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีภาระหนี้สินน้อยลง ไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง หรือผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น แต่ภาระหนี้สินของเกษตรกรที่มีอยู่นั้นก็ยังคงเป็นปัญหาอยู่ถึงแม้ว่าจะมีสหกรณ์การเกษตรขึ้นมาช่วยเหลือก็ตาม นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอีกหลายประการที่มีผลต่อการชำระหนี้คืนสินเชื่อการเกษตรที่เป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตร

ดังนั้น การศึกษาวิจัยครั้งนี้ จึงได้เลือกปัจจัยต่างๆ ซึ่งมีความสัมพันธ์ต่อการชำระหนี้ของเกษตรกร เช่น วงเงินกู้ ขนาดฟาร์ม ปริมาณหนี้สินในระบบสหกรณ์ ปริมาณหนี้สินนอกระบบสหกรณ์ ซึ่งผลของการวิจัยครั้งนี้ คาดว่าจะเป็นประโยชน์โดยตรงต่อ

สหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง และสหกรณ์อื่นๆ เพื่อนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายวางแผน และวิธีในการให้สินเชื่อการเกษตรของสหกรณ์ต่อไป

บทที่ 3
วิธีการดำเนินการวิจัย
(RESEARCH METHODOLOGY)

การศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการชำระคืนสินเชื่อการเกษตร ของ สมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ได้กำหนดวิธีการวิจัยดังนี้

สถานที่ดำเนินการวิจัย
(Locale of the Study)

การศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดสถานที่ดำเนินการวิจัยโดยใช้กลุ่มสมาชิกของสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง อ.สันป่าตอง จ.เชียงใหม่ เหตุผลในการเลือกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตองในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากสหกรณ์การเกษตรสันป่าตองเป็นสหกรณ์ขนาดใหญ่ มีจำนวนสมาชิกมาก และกิจกรรมการเกษตรค่อนข้างหลากหลาย การดำเนินงานโดยรวมประสบผลสำเร็จค่อนข้างสูง แต่ก็ยังประสบกับปัญหาในเรื่องการชำระคืนสินเชื่อการเกษตร

ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง
(Population and Sampling Procedure)

สหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ มีจำนวนกลุ่มสมาชิกสหกรณ์การเกษตรทั้งหมด 103 กลุ่ม ในการศึกษาครั้งนี้ได้ทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มหลายขั้นตอน (multi-stage sampling) โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ทำการสุ่มกลุ่มสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด อำเภอ สันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 103 กลุ่ม เพื่อใช้เป็นตัวอย่างในการศึกษา โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) เพื่อให้ได้ตัวแทนของประชากรที่มีการกระจายตัว

2. ทำการสุ่มกลุ่มสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวนร้อยละ 25 จากประชากรสมาชิกผู้กู้ยืมสินเชื่อการเกษตรทั้งหมดในแต่ละกลุ่มที่ได้สุ่มจากขั้นตอนแรก โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างซึ่งได้จำนวนสมาชิกตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 206 ตัวอย่าง (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 การเลือกกลุ่มตัวอย่างและจำนวนสมาชิกตัวอย่าง

กลุ่มสมาชิกตัวอย่าง (กลุ่ม)	จำนวนสมาชิกทั้งหมด (คน)	จำนวนสมาชิกตัวอย่างที่ได้ศึกษา (คน)
กลุ่มที่ 1	59	15
กลุ่มที่ 15	112	28
กลุ่มที่ 19	69	17
กลุ่มที่ 25	100	25
กลุ่มที่ 40	122	30
กลุ่มที่ 57	103	26
กลุ่มที่ 69	33	8
กลุ่มที่ 77	138	34
กลุ่มที่ 89	62	16
กลุ่มที่ 101	20	7
รวม 10 กลุ่ม	825	206

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล
(The Research Instruments)

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามโดยการสัมภาษณ์ ประกอบด้วยคำถามแบบปลายปิด (close-ended question) และคำถามแบบปลายเปิด (open-ended question) ซึ่งผู้วิจัยได้ยึดตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้คือ

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานบางประการของสมาชิกสหกรณ์การเกษตร ส้นป่าตอง ในด้านเศรษฐกิจ สังคม และด้านอื่นๆ

ตอนที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการชำระคืนสินเชื่อการเกษตรของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรส้นป่าตอง

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะของสมาชิกสหกรณ์การเกษตร

การทดสอบแบบสัมภาษณ์
(Pretesting of the Instruments)

การทดสอบแบบสอบถามนั้น ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาโดยการนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและคณะกรรมการที่ปรึกษาเพื่อเสนอแนะแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะนั้น ต่อจากนั้นนำแบบสอบถามไปทดสอบเพื่อหาความเที่ยงตรง ความเหมาะสมและให้ครอบคลุมส่วนที่ต้องการวัด โดยนำแบบสอบถามไปสัมภาษณ์กับสมาชิกสหกรณ์การเกษตรส้นป่าตอง จำกัด ที่ไม่ได้อยู่ในกลุ่มสมาชิกตัวอย่างที่ได้ทำการสุ่มเพื่อการศึกษา คือกลุ่มสมาชิกสหกรณ์กลุ่มที่ 11 จำนวน 20 คน เพื่อทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข ซึ่งผลการทดสอบพบว่า ผู้ให้ข้อมูลจากการทดสอบแบบสอบถามมีความเข้าใจในแบบสอบถามอย่างเดียวกันและสอดคล้องกัน

วิธีการรวบรวมข้อมูล
(Data Gathering)

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการชำระหนี้คืนสินเชื่อการเกษตรของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ได้ทำการสัมภาษณ์สมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 206 คน โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือจากบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยแม่โจ้ ถึงผู้จัดการ สหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลต่างๆ ในการวิจัย

2. ผู้วิจัยได้ประสานงานโดยตรงกับประธานกลุ่มสหกรณ์ แต่ละกลุ่มที่ได้สุ่มเป็นตัวอย่างในการศึกษาเพื่อขอความร่วมมือในการนัดสมาชิกสหกรณ์ผู้ให้สัมภาษณ์

3. ผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ โดยมีผู้ช่วยวิจัยร่วมเก็บรวบรวมข้อมูล คือนักศึกษาระดับปริญญาโทสาขาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์

4. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ แปลผล สรุปผล และรายงานผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล
(Analysis of Data)

ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้โดยการสัมภาษณ์ครบตามจำนวนประชากรที่ต้องการแล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาจัดเป็นหมวดหมู่ และบันทึกคะแนนแต่ละข้อ แต่ละคนลงในแบบลงรหัส (coding form) จากนั้นได้นำไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โปรแกรม SPSS เพื่อวิเคราะห์ค่าสถิติ คือ

1. สถิติเชิงพรรณา เพื่ออธิบายข้อมูลทั่วไปด้านเศรษฐกิจ สังคมและด้านอื่นๆ โดยการแจกแจงความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) และมัชฉิมเลขคณิตหรือค่าเฉลี่ย (arithmetic mean)

2. วิเคราะห์โดยใช้สถิติ เพื่อทดสอบสมมุติฐานในการวิจัยดังนี้

วิเคราะห์โดยใช้สถิติ เพื่อหาตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ต่อการชำระหนี้คืนสินเชื่อเกษตรของสมาชิกสหกรณ์การเกษตร และตัวแปรอิสระที่มีความสำคัญต่อการประมาณการรับชำระหนี้คืนสินเชื่อการเกษตรซึ่งการศึกษาปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อการชำระสินเชื่อการเกษตรของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด จะวิเคราะห์โดยใช้แบบจำลองโดยอาศัยสมการถดถอยพหุคูณ (multiple-regression) และประมาณค่าด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุดธรรมดา (ordinary least squares) เพื่อให้ได้ที่มาซึ่งแบบจำลองเชิงเส้นตรงของความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆมีรูปแบบสมการดังต่อไปนี้

$$Y = a0 + a1X1 + a2X2 + a3X3 + a4X4 + a5X5$$

กำหนดให้

Y = การชำระสินเชื่อของเกษตร ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด ซึ่งเป็นตัวแปรตาม (dependent variable)

X1 = วงเงินกู้มีหน่วยเป็นบาท

X2 = ขนาดของกิจการฟาร์ม มีหน่วยเป็นไร่

X3 = ปริมาณหนี้สินในระบบสหกรณ์ มีหน่วยเป็นบาท

X4 = ปริมาณหนี้สินนอกระบบสหกรณ์ มีหน่วยเป็นบาท

X5 = มูลค่าของหลักประกันสินเชื่อ มีหน่วยเป็นบาท

(a0 - a5 = ตัวสัมประสิทธิ์)

บทที่ 4
ผลการศึกษาและวิจารณ์
(RESULTS AND DISCUSSION)

ในการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการชำระหนี้คืนสินเชื่อการเกษตรของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด โดยการรวบรวมข้อมูลตัวอย่างจากการตอบแบบสอบถาม เพื่อใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จำนวน 206 ตัวอย่าง มีลักษณะข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ตามลำดับ ดังนี้

สภาพทั่วไปของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง ในด้านเศรษฐกิจสังคมและด้านอื่น ๆ

เพศ

จากผลการศึกษาพบว่าผู้ให้สัมภาษณ์เป็นเพศชาย 166 คน เพศหญิง 40 คน คิดเป็นร้อยละ 80.58 และ 19.42 ตามลำดับ แสดงว่า สมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 เพศของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	166	80.58
หญิง	40	19.42
รวม	206	100.00

การศึกษา

สมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด มีระดับการศึกษาต่ำกว่าชั้น ป.4 จำนวน 50 คน ป.4-ป.6 จำนวน 128 คน ม.1-ม.3 จำนวน 18 คน ม.4-ม.6 จำนวน 10 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 24.30, 60.20, 8.70 และ 4.80 ตามลำดับ แสดงว่า สมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด ส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา ส่วนระดับมัธยมศึกษามีจำนวนน้อย (ตารางที่3)

ตารางที่ 3 ระดับการศึกษาของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า ป. 4	50	24.30
ป. 4 - ป. 6	128	62.20
ม. 1 - ม. 3	18	8.70
ม. 4 - ม. 6	10	4.80
รวม	206	100.00

อายุ

สมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด มีอายุอยู่ระหว่าง 20-30 ปี จำนวน 20 คน อายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 64 คน อายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 62 คน และอายุสูงกว่า 50 ปี ขึ้นไป จำนวน 60 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 9.70, 31.07, 30.10 และ 29.13 ตามลำดับ แสดงว่าอายุของเกษตรกรส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 31 - 50 ปี (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 อายุของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง

ช่วงอายุ (ปี)	จำนวน	ร้อยละ
20 - 30 ปี	20	9.70
31 - 40 ปี	64	31.07
41 - 50 ปี	62	30.10
สูงกว่า 50 ปีขึ้นไป	60	29.13
รวม	206	100

สถานภาพและจำนวนสมาชิก

สมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด มีสถานภาพเป็นโสด 18 คน แต่งงานแล้ว 170 คน แต่งงานแต่แยกกันอยู่ 2 คน หย่าร้าง 4 คน ม่าย 12 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 8.74, 82.52, 0.97, 1.94 และ 5.83 ตามลำดับ แสดงว่าสมาชิก สหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด ส่วนใหญ่แต่งงานแล้วและอยู่ด้วยกัน (ตารางที่ 5) มีสมาชิกในครัวเรือน 1-2 คน จำนวน 30 ครัวเรือน 3-4 คน จำนวน 131 ครัวเรือน มากกว่า 4 คน จำนวน 45 ครัวเรือน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 14.56, 63.60 และ 21.84 ตามลำดับ แสดงว่า สมาชิกในครัวเรือนของเกษตรกรซึ่งเป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด ส่วนใหญ่แล้วมีขนาดครอบครัว 3-4 คน (ตารางที่ 6)

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ตารางที่ 5 สถานภาพของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
โสด	18	8.74
แต่งงานแล้ว	170	82.52
แต่งงานแยกกันอยู่	2	0.97
หย่าร้าง	4	1.94
หม้าย	12	5.83
รวม	206	100.00

ตารางที่ 6 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	จำนวน	ร้อยละ
1 - 2 คน	30	14.56
3 - 4 คน	131	63.60
มากกว่า 4 คน	45	21.84
รวม	206	100

ตำแหน่งทางสังคม

สมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด เป็นผู้ใหญ่บ้าน 2 คน ประธานกลุ่มสหกรณ์ 8 คน กรรมการหมู่บ้าน 8 คน ผู้นำเกษตรกร 8 คน และเป็นสมาชิกธรรมดา 180 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 0.98, 3.88, 3.88, 3.88 และ 87.38 ตามลำดับ แสดงว่า จากการศึกษา สมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งทางสังคม (ตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 ตำแหน่งทางสังคมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด

ตำแหน่งทางสังคม	จำนวน	ร้อยละ
ผู้ใหญ่บ้าน	2	0.98
ประธานกลุ่มสหกรณ์	8	3.88
กรรมการหมู่บ้าน	8	3.88
ผู้นำเกษตรกร	8	3.88
ไม่มีตำแหน่ง	180	87.38
รวม	206	100.00

ทำเลที่ตั้งในการเกษตร

สมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด มีพื้นที่ในการทำการเกษตรในเขตชลประทานแม่แตง 30 ราย นอกเขตชลประทานแม่แตง 176 ราย คิดเป็นร้อยละ 14.56 และ 85.44 ตามลำดับ แสดงว่า สมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด ส่วนใหญ่มีพื้นที่ทำการเกษตรนอกเขตชลประทานแม่แตง (ตารางที่ 8)

ตารางที่ 8 ทำเลที่ตั้งในการทำการเกษตรของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด

ทำเลที่ตั้ง	จำนวน	ร้อยละ
ในเขตชลประทานแม่แตง	30	14.56
นอกเขตชลประทานแม่แตง	176	85.44
รวม	206	100

จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร

จากการศึกษาพบว่า สมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด มีพื้นที่ถือครองขนาด 1-10 ไร่ จำนวน 176 ราย 11-20 ไร่ จำนวน 14 ราย และ มากกว่า 20 ไร่ จำนวน 16 ราย คิดเป็นร้อยละ 85.43, 6.87 และ 7.77 ตามลำดับ แสดงว่าสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด มีพื้นที่ถือครองต่ำกว่า 10 ไร่ และเมื่อหาพื้นที่ถือครองเฉลี่ยต่อครัวเรือนแล้วพบว่ามีเนื้อที่ที่ทำการเกษตรครัวเรือนละ 9.45 ไร่ ซึ่งถือว่าเป็นฟาร์มขนาดเล็ก (ตารางที่ 9)

ตารางที่ 9 จำนวนพื้นที่ทำการเกษตรของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด

จำนวนพื้นที่	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1 - 10 ไร่	176	85.43
11 - 20 ไร่	14	6.79
มากกว่า 20 ไร่	16	7.79
รวม	206	100

สมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด พบว่าเกษตรกรมีเนื้อที่ถือครองเฉลี่ยครัวเรือนละ 9.45 ไร่ แยกเป็นการใช้ทางการเกษตรจำนวน 8.90 ไร่ ใช้ในด้านอื่นๆ จำนวน 0.55 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 94.18 และ 5.82 ไร่ ตามลำดับ (ตารางที่ 10)

ตารางที่ 10 จำนวนพื้นที่ที่ใช้ทำการเกษตรของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด

การใช้พื้นที่	จำนวนพื้นที่ (ไร่)	ร้อยละ
พื้นที่ใช้ทางด้านการเกษตร	8.90	94.17
พื้นที่ใช้ทางด้านอื่น	0.55	5.83
รวม	9.45	100.00

ประเภทของกรรมสิทธิ์

สมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด มีกรรมสิทธิ์ต่อครัวเรือนเป็น นส. 3 และโฉนด จำนวน 7.62 ไร่ สด. 1,3 จำนวน 1.6 ไร่ ภบท. 5,6 จำนวน 0.19 ไร่ รวมมีพื้นที่ที่มีกรรมสิทธิ์โดยเฉลี่ย 9.45 ไร่ต่อครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 80.64, 17.35 และ 2.01 ตามลำดับ แสดงว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินเป็น นส. 3 และโฉนด ซึ่งสามารถใช้ค้ำประกันเงินกู้กับสหกรณ์การเกษตร หรือสถาบันการเงินอื่นๆ ได้ (ตารางที่ 11)

ตารางที่ 11 ประเภทของกรรมสิทธิ์การถือครองที่ดินของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด

ประเภทของกรรมสิทธิ์	จำนวนพื้นที่เฉลี่ย (ไร่)	ร้อยละ
นส.3, โฉนด	7.62	80.64
สด.1,3	1.64	17.35
ภบท.5,6	0.19	2.01
รวม	9.45	100.00

พื้นที่ถือครองการเกษตร

สมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด เป็นเจ้าของเองทั้งหมด จำนวน 186 ราย เป็นเจ้าของและเป็นผู้เช่าบางส่วน จำนวน 20 ราย คิดเป็นร้อยละ 90.29 และ 9.71 ตามลำดับ ซึ่งสังเกตได้ว่า ไม่มีเกษตรกรรายใดเป็นผู้เช่าทั้งหมด หรือทำเปล่าทั้งหมด (ตารางที่ 12)

ตารางที่ 12 พื้นที่ถือครองการเกษตรของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด

พื้นที่ถือครองการเกษตร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เป็นเจ้าของทั้งหมด	186	90.29
เป็นเจ้าของและเป็นผู้เช่าบางส่วน	20	9.71
รวม	206	100.00

รายได้

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีรายได้ทั้งหมดของครอบครัวฟาร์ม เฉลี่ยฟาร์มละ 95,181.26 บาท แยกเป็น รายรับของฟาร์มเฉลี่ยฟาร์มละ 171,512.85 บาท ซึ่งเป็นรายรับจากการผลิตพืช เฉลี่ยฟาร์มละ 61,847.48 บาท รายรับจากการผลิตสัตว์เฉลี่ยฟาร์มละ 4,758.90 บาท รายรับจากผลผลิตและปัจจัยการผลิตคงเหลือเฉลี่ยฟาร์มละ 4,906.59 บาท ซึ่งแยกเป็นรับจ้างทุกประเภทเฉลี่ยฟาร์มละ 44,856.69 บาท นอกฟาร์มเฉลี่ย งานหัตถกรรมในครัวเรือนเฉลี่ยฟาร์มละ 2,438.39 บาท ค้าขายเฉลี่ยฟาร์มละ 4,896.99 บาท และอื่นๆ เฉลี่ยฟาร์มละ 1,476.34 บาท

ส่วนรายจ่ายทั้งหมดของครอบครัวฟาร์มเฉลี่ยฟาร์มละ 82,919.55 บาท โดยแยกเป็นรายจ่ายของฟาร์มเฉลี่ยฟาร์มละ 31,6149.46 บาท ซึ่งเป็นรายจ่ายในการผลิตพืช เฉลี่ยฟาร์มละ 18,883.73 บาท ค่าใช้จ่ายในการผลิตสัตว์เฉลี่ยฟาร์มละ 805.63 บาท ค่า

ละ 51,270.09 บาท ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า เกษตรกรที่เป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด มีรายได้เมื่อหักออกจากรายรับและรายจ่ายแล้วเฉลี่ยฟาร์มละ 12,261.71 บาท ซึ่งแสดงให้เห็นว่า เกษตรกรยังมีกำไรจากการทำธุรกิจหรือเก็บเป็นเงินออมได้พอสมควร (ตารางที่ 13 และ 14)

ตารางที่ 13 รายได้ของพืช รายได้จากการเลี้ยงสัตว์ รายได้นอกภาคการเกษตร และรายจ่ายต่อปี ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. พืช		
ต่ำกว่า 20,000 บาท	84	40.78
20,000 - 40,000 บาท	45	21.84
40,001 - 60,000 บาท	25	12.13
60,001 - 80,000 บาท	23	11.17
80,001 -100,000 บาท	15	7.28
มากกว่า 100,000 บาท	14	6.80
2. สัตว์		
ต่ำกว่า 10,000 บาท	76	36.89
10,001 - 20,000 บาท	52	25.24
20,001 - 40,000 บาท	38	18.45
40,001 - 60,000 บาท	20	9.71
60,001 - 80,000 บาท	12	5.83
มากกว่า 80,000 บาท	8	3.88

ตารางที่ 13 (ต่อ)

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
3. รายได้นอกภาคการเกษตร		
ต่ำกว่า 10,000 บาท	20	9.71
10,001 - 20,000 บาท	24	11.66
20,001 - 40,000 บาท	94	45.63
40,001 - 60,000 บาท	32	15.53
60,001 - 80,000 บาท	28	13.59
มากกว่า 80,000 บาท	8	3.88
4. รายจ่ายต่อปี	48	23.30
ต่ำกว่า 30,000 บาท	156	61.20
30,001 - 50,000 บาท	32	15.50

ตารางที่ 14 รายรับ รายจ่าย เฉลี่ยต่อครัวเรือน ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด

รายการ	จำนวน (บาท)	ร้อยละ
1. รายรับของครอบครัวฟาร์ม		
รายรับของฟาร์ม	*71,512.85*	*75.12*
รายรับจากการผลิตพืช	61,847.36	64.98
รายรับจากการผลิตสัตว์	9,665.49	10.14
รายรับนอกฟาร์ม	*23,668.41*	*24.87*
รับจ้างทุกประเภท	14,856.69	15.61

ตารางที่ 14 (ต่อ)

รายการ	จำนวน (บาท)	ร้อยละ
งานหัตถกรรมในครัวเรือน	2,438.39	2.56
ค้าขาย	4,896.66	5.15
อื่นๆ	1,476.34	1.55
รวม	**95,181.26**	**100.00**
2. รายจ่ายของครอบครัวฟาร์ม		
รายจ่ายของฟาร์ม	31,649.46	38.16
ค่าใช้จ่ายในการผลิตพืช	18,883.73	22.77
ค่าใช้จ่ายในการผลิตสัตว์	805.63	0.97
ค่าเครื่องมือและอุปกรณ์ทางการเกษตร	3,461.74	4.17
ค่าดอกเบี้ย ภาษี และอื่นๆ	8,498.36	10.25
รายจ่ายเพื่อการบริโภคของฟาร์ม	51,270.09	61.84
ค่าอาหาร	34,234.33	41.29
ค่ายารักษาโรค	285.91	0.35
เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย	431.74	0.52
ค่าสาธารณูปโภค	6,418.92	7.74
ค่ากิจกรรมทางสังคม	5,141.30	6.20
ค่าใช้จ่ายในการศึกษาบุตร	3,914.55	4.72
ค่าใช้จ่ายอื่นๆ	84.3.34	1.02
รวม	**82,919.55**	**100.00**

รายได้และรายจ่ายจากการผลิตพืชเฉลี่ยต่อครัวเรือนต่อปีของสมาชิก

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่าง เฉลี่ยต่อครัวเรือนมีรายได้จากการผลิตพืชสำคัญเฉลี่ยครัวเรือนละ 61,847.48 บาท โดยแยกเป็นข้าว 28,645.48 บาท ถั่วเหลือง 7,214.36 บาท หอมหัวใหญ่ 3,659.23 บาท กระเทียม 7,185.49 บาท กระหล่ำปลี 832.67 บาท ยาสูบ 2,921.36 บาท ลำไย 9,584.62 บาท อื่นๆ 1,840.15 บาท คิดเป็นร้อยละ 46.26, 11.66, 5.92, 11.62, 1.35, 4.72, 15.50 และ 2.98 ตามลำดับ แสดงว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีรายรับจากการผลิตพืชที่สำคัญ คือ ข้าว ลำไย ถั่วเหลือง กระเทียม ตามลำดับ

ส่วนทางด้านรายจ่ายทั้งหมดในการผลิตพืชนั้น ปรากฏว่า มีมูลค่าเฉลี่ยต่อครัวเรือนละ 18,883.73 บาท โดยแยกเป็น ข้าว 9,742.38 บาท ถั่วเหลือง 2,689.45 บาท หอมหัวใหญ่ 1,005.06 บาท กระเทียม 2,132.42 บาท กระหล่ำปลี 258.32 บาท ยาสูบ 1,441.21 บาท ลำไย 1,329.34 บาท และอื่นๆ 285.55 บาท โดยคิดเป็นร้อยละ 51.60, 14.24, 5.32, 11.29, 1.37, 7.63, 7.04 และ 1.51 ตามลำดับ แสดงว่ารายจ่ายส่วนใหญ่ในการผลิตพืช ใช้ไปในการผลิตข้าว ถั่วเหลือง และกระเทียม ตามลำดับ ทั้งนี้ เนื่องจากลำไยมีอายุการปลูกมาหลายปี จึงไม่ต้องลงทุนมาก เพราะเป็นไม้ยืนต้น (ตารางที่ 15)

ตารางที่ 15 รายได้และรายจ่ายจากการผลิตพืชเฉลี่ยต่อครัวเรือนต่อปีของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด

รายการ	จำนวน(คน)	จำนวน (บาท)	ร้อยละ
รายได้จากการผลิตพืช			
- ข้าว	112	28,609.60	46.26
- ถั่วเหลือง	70	7,214.36	11.66
- หอมหัวใหญ่	65	3,659.23	5.92
- กระเทียม	82	7,185.49	11.62
- กระหล่ำปลี	64	832.67	1.35
- ยาสูบ	56	2,921.3	4.72

ตารางที่ 15 (ต่อ)

รายการ	จำนวน(คน)	จำนวน (บาท)	ร้อยละ
- ลำไย	63	9,584.62	15.50
- อื่นๆ		1,840.15	2.97
รวม		**61,847.48**	**100.00**
รายจ่ายจากการผลิตพืช			
- ข้าว	112	9,742.38	51.60
- ถั่วเหลือง	70	2,689.45	14.24
- หอมหัวใหญ่	65	1,005.06	5.32
- กระเทียม	82	2,132.42	11.29
- กระหล่ำปลี	64	258.32	1.37
- ยาสูบ	56	1,441.21	7.63
- ลำไย	63	1,329.34	7.04
- อื่นๆ		288.55	1.51
รวม		**18,883.73**	**100.00**

รายได้และรายจ่ายจากการผลิตสัตว์เฉลี่ยต่อครัวเรือนต่อปี ของสมาชิก

ครัวเรือนมีรายได้ และรายจ่ายจากการผลิตสัตว์ค่อนข้างน้อย โดยมากจะผลิตไว้บริโภคในครัวเรือน ซึ่งแยกเป็นรายได้ทั้งหมดจากการผลิตสัตว์ทุกชนิดครัวเรือนละ 4,758.90 บาท แยกเป็น โค 1,264.32 บาท กระบือ 1,522.14 บาท สุกร 1,834.72 บาท ไก่ 85.25 บาท เป็ด 37.32 บาท และอื่นๆ 15.15 บาท คิดเป็นร้อยละ 26.56, 31.99, 38.55 , 1.79, 0.78 และ 0.32 ตามลำดับ

ในด้านรายจ่ายทั้งหมดจากการผลิตสัตว์ เฉลี่ยครัวเรือนละ 805.63 บาท แยกเป็น โค 224.53 บาท กระบือ 325.04 บาท สุกร 154.32 บาท ไก่ 69.78 บาท เป็ด 20.24 บาท

และอื่นๆ 11.72 บาท คิดเป็นร้อยละ 27.87, 40.35, 19.16, 8.66, 2.51 และ1.45 ตามลำดับ จะเห็นว่า รายจ่ายทางด้านการผลิตสัตว์มีน้อยมาก เพราะเป็นการผลิตแบบธรรมชาติ ไม่ได้มุ่งเป็นอาชีพหลักเหมือนกับการผลิตพืช (ตารางที่ 16)

ตารางที่ 16 รายได้และรายจ่ายจากการผลิตสัตว์ เฉลี่ยต่อครัวเรือนต่อปีของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด

รายการ	จำนวน (คน)	จำนวน (บาท)	ร้อยละ
รายได้จากการผลิตสัตว์			
- โค	82	1,264.32	26.57
- กระบือ	74	1,522.14	31.99
- สุกร	63	1,834.72	38.55
- ไก่	65	85.25	1.79
- เป็ด	48	37.32	0.78
- อื่นๆ	-	15.15	0.32
รวม		4,758.90	100.00
รายจ่ายจากการผลิตสัตว์			
- โค	82	224.53	27.87
- กระบือ	74	325.04	40.35
- สุกร	63	154.32	19.16
- ไก่	65	69.78	8.66
- เป็ด	48	20.24	2.51
- อื่นๆ	-	11.72	1.45
รวม		**805.63**	**100.00**

วิธีการผลิตทางด้านการเกษตรของสมาชิก

สมาชิกสหกรณ์มีการใช้เครื่องยนต์ในด้านการเกษตร จำนวน 94 ราย ไม่ใช้ จำนวน 112 ราย คิดเป็นร้อยละ 45.63 และ 54.37 ตามลำดับ นอกจากนั้น พบว่าเคยปรึกษาเจ้าหน้าที่ทางการเกษตรและสหกรณ์ จำนวน 60 ราย ไม่เคยปรึกษาจำนวน 146 ราย คิดเป็นร้อยละ 29.13 และ 70.37 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า สมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด ยังใช้วิธีการผลิตแบบดั้งเดิม และยังพึ่งพาธรรมชาติกับใช้แรงงานคนเป็นส่วนใหญ่ จึงทำให้ผลผลิตต่อครัวเรือนค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับเกษตรกรในภาคอื่นๆ โดยเฉพาะในภาคกลาง (ตารางที่ 17)

ตารางที่ 17 การมีเครื่องยนต์ที่ใช้ในการเกษตรและการปรึกษากับเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์

รายการ	สมาชิก	
	จำนวน	ร้อยละ
เครื่องยนต์ที่ใช้ในการเกษตร		
- มี	94	45.63
- ไม่มี	112	54.37
ปรึกษาเจ้าหน้าที่การเกษตรหรือไม่		
- ปรึกษา	60	29.13
- ไม่ปรึกษา	146	70.87

การใช้สินเชื่อจากสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด

จากการศึกษาพบว่า มีสมาชิกที่ใช้สินเชื่อกับสหกรณ์การเกษตร สันป่าตอง จำกัด จำนวน 194 ราย ไม่ใช้สินเชื่อ จำนวน 12 ราย คิดเป็นร้อยละ 94.17 และ 5.83 ตามลำดับ แสดงว่า สมาชิกเกือบทั้งหมดใช้บริการสินเชื่อจากสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด และเมื่อพิจารณาจากจำนวนเงินกู้ พบว่า มีผู้กู้เงินในช่วง 10,000 - 30,000 บาท จำนวน 57 ราย 30,001 - 50,000 บาท จำนวน 73 ราย 50,001 - 100,000 บาท

ตารางที่ 18 ระยะเวลาการกู้ยืมเงิน และจำนวนการกู้เงินจากสหกรณ์

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
กู้ยืมเงินจากสหกรณ์หรือไม่		
กู้	194	94.17
ไม่กู้	12	5.83
กู้ยืมเงินจากสหกรณ์		
ระยะสั้น	96	49.48
ระยะปานกลาง	98	50.52
จำนวนเงินที่กู้จากสหกรณ์		
10,000 - 30,000 บาท	57	29.38
30,001 - 50,000 บาท	73	27.63
50,001 - 100,000 บาท	39	20.10
100,001 - 150,000 บาท	25	12.89

สินเชื่อเฉลี่ยต่อครอบครัว 52,853.29 บาท

สินเชื่อระยะสั้นเฉลี่ย 52,335.77 บาท

สินเชื่อระยะปานกลางเฉลี่ย 53,370.81 บาท

จำนวน 39 ราย 100,001 - 150,000 บาท จำนวน 25 ราย ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 29.38, 7.63, 20.10 และ 12.89 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาถึงจำนวนสินเชื่อเฉลี่ยต่อครอบครัว เท่ากับ 52,853.29 บาท ซึ่งนับว่าเป็นปริมาณปานกลางไม่สูงมากนัก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหลักกันของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด คือ ที่ดินที่เป็นหลักประกันมีน้อย และเมื่อพิจารณาจากการกู้ยืม เป็นการกู้ระยะสั้น จำนวน 96 ราย ระยะกลาง จำนวน 98 ราย ซึ่งไม่มีความแตกต่างกันมากนัก และเป็นผู้ไม่กู้ 12 ราย ซึ่งอาจเป็นสมาชิกใหม่ หรือเป็นผู้มีฐานะดีอยู่แล้วจึงไม่จำเป็นต้องกู้ (ตารางที่ 18)

การนำเงินไปใช้ประโยชน์ มูลค่าหลักประกัน
และปริมาณสินเชื่อที่ชำระกับสหกรณ์

จากการศึกษาพบว่า สมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด นำเงินกู้มาใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ ดังนี้คือ ใช้เพื่อการผลิต 63 ราย ใช้เพื่อการผลิตและบริโภค 78 ราย ใช้นอกภาคการเกษตร 53 ราย โดยคิดเป็นร้อยละ 32.47, 40.21, และ27.32 ส่วนมูลค่าหลักประกันด้านสินเชื่อนั้น จากการศึกษาพบว่า ใช้ที่ดินเป็นหลักประกันทั้งหมด และเมื่อศึกษาปริมาณสินเชื่อที่ต้องชำระในระหว่างปีที่ทำการศึกษา พบว่าสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด มีเงินกู้ที่ต้องชำระต่ำกว่า 10,000 บาทจำนวน 29 ราย 10,001 - 30,000 บาท จำนวน 66 ราย 30,001 - 50,000 บาท จำนวน 54 ราย 50,001 - 100,000 บาท จำนวน 18 ราย โดยคิดเป็นร้อยละ 14.95, 34.02, 27.83, 13.92 และ 9.28 ตามลำดับแสดงว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีกำลังใช้คืนหนี้สินให้กับสหกรณ์พอปานกลาง เมื่อเทียบกับจำนวนเงินเฉลี่ยต่อฟาร์มที่กู้ยืมมาฟาร์มละ 52,853.29 บาท (ตารางที่ 19)

ตารางที่ 19 การนำเงินกู้ยืมไปใช้ประโยชน์ มูลค่าหลักประกันสินเชื่อในการค้ำประกันเงินกู้ และปริมาณสินเชื่อที่ชำระกับสหกรณ์

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
การนำเงินกู้มาใช้ประโยชน์		
ใช้เพื่อการผลิต	63	32.47
ใช้เพื่อการผลิตและบริโภค	78	40.21
ใช้นอกภาคการเกษตร	53	27.32
มูลค่าหลักประกันสินเชื่อ		
ที่ดิน	194	100.00
ปริมาณสินเชื่อที่ค้างชำระ		
น้อยกว่า 10,000 บาท	29	14.95
10,000 - 30,000 บาท	66	34.02
30,001 - 50,000 บาท	54	27.83
50,001 - 100,000 บาท	27	13.92
สูงกว่า 100,000 บาท	18	9.28

การติดตามหนี้สินของสหกรณ์การเกษตร

จากการศึกษาพบว่าเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์การเกษตรมาติดตามเพื่อทวงถามหนี้หรือมาติดตามการใช้สินเชื่อว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ พบว่าเจ้าหน้าที่มาติดตาม 1-2 ครั้ง จำนวน 65 ราย 3 - 4 ครั้ง จำนวน 64 ราย มากกว่า 4 ครั้ง จำนวน 22 ราย ไม่เคยมาเลย จำนวน 43 ราย คิดเป็นร้อยละ 33.51, 32.99, 11.34 และ 22.16 ตามลำดับ แสดงว่าเจ้าหน้าที่สหกรณ์การเกษตรส่วนใหญ่มาสอดส่องดูแลสมาชิก สหกรณ์การเกษตร (ตารางที่ 20)

ตารางที่ 20 การเยี่ยมเยียนของเจ้าหน้าที่เพื่อทวงถามหนี้ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด

รายการ	สมาชิก	
	จำนวน	ร้อยละ
เจ้าหน้าที่มาเยี่ยมเยียน (เพื่อทวงถามหนี้)		
1 - 2 ครั้ง	65	33.51
3 - 4 ครั้ง	64	32.99
มากกว่า 4 ครั้ง	22	11.34
ไม่เคยเลย	43	22.16

ปริมาณสินเชื่อที่ได้รับของสมาชิก

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีปริมาณสินเชื่อที่ได้รับต่อครัวเรือนฟาร์มละ 84,528.45 บาท แยกเป็นปริมาณหนี้สินต้นปี 52,853.29 บาท และปริมาณหนี้สินระหว่างปี 31,675.16 บาท คิดเป็นร้อยละ 62.53 และ 37.47 ลักษณะสินเชื่อที่ได้รับพบว่าใช้ในการผลิตทางด้านการเกษตร 32,412.08 บาท ใช้เพื่อการผลิตและบริโภค ซึ่งแยกได้ชัดเจน 34,915.72 บาท และใช้นอกภาคการเกษตร 17,200.65 บาท คิดเป็นร้อยละ 38.34, 41.31, และ 20.35 ตามลำดับ พอสรุปได้ว่า สมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด ยังใช้สินเชื่อส่วนใหญ่ในการผลิตทางด้านการเกษตรตามวัตถุประสงค์การกู้เงิน เมื่อพิจารณาถึงการส่งชำระหนี้ ปรากฏว่าเกษตรกรส่วนมากส่งตรงเวลาที่กำหนดถึงร้อยละ 70.10 ชำระก่อนกำหนด 4.13 ชำระหลังกำหนด 25.77 แสดงให้เห็นว่า เกษตรกรมีความสามารถในการส่งชำระหนี้อยู่ในเกณฑ์ดี

สำหรับประเภทแหล่งสินเชื่อ เกษตรกรได้รับสินเชื่อจากแหล่งที่เป็นสถาบันเฉลี่ยครัวเรือนละ 71,435.66 บาท ไม่เป็นสถาบันเพียงครัวเรือนละ 1,3092.79 บาทคิดเป็นร้อยละ 84.51 และ 15.49 ตามลำดับ แสดงว่าเกษตรกรส่วนใหญ่นิยมกู้เงินจากแหล่งที่

เป็นสถาบันโดยเฉพาะกับสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด จึงทำให้มีภาระในเรื่องดอกเบี้ยค่อนข้างน้อย เพราะเสียในอัตราต่ำ (ตารางที่ 21)

ตารางที่ 21 ปริมาณสินเชื่อที่ได้รับเฉลี่ยต่อครัวเรือน แยกตามแหล่งที่ได้รับของสมาชิก

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. ปริมาณสินเชื่อที่ได้รับทั้งหมด (บาท)	84,528.45	100.00
1.1 ภาระหนี้สินต้นปี 2540	52,853.29	62.53
1.2 ภาระหนี้สินระหว่างปี 2540	31,675.16	37.47
2. ลักษณะการใช้สินเชื่อที่ได้รับ (บาท)	84,528.45	100.00
2.1 ใช้ในการเกษตร	32,412.08	38.34
2.2 ใช้เพื่อการผลิตและการบริโภค	34,915.72	41.31
2.3 ใช้นอกภาคการเกษตร	17,200.65	20.35
3. ความสามารถในการส่งชำระหนี้ (ราย)	194	100.00
3.1 ตรงตามกำหนดเวลาชำระ	136	70.10
3.2 ก่อนกำหนดชำระ	8	4.13
3.3 หลังกำหนดชำระ	50	25.77
4. ประเภทของแหล่งสินเชื่อ (บาท)		
4.1 เป็นสถาบัน	71,435.66	84.51
4.2 ไม่เป็นสถาบัน	13,092.79	15.49

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีต่อผลการชำระหนี้คืนสินเชื่อการเกษตร

เพื่อให้การอธิบายถึงการชำระสินเชื่อการเกษตรของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด ว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่มีอิทธิพลต่อการชำระสินเชื่อ จึงได้ใช้วิธีการวิเคราะห์โดยสมการถดถอย (multiple linear regression) และประมาณค่าด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุดธรรมดา (ordinary least square) เพื่อให้ได้ที่มาซึ่งแบบจำลองเชิงเส้นตรงของความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ ตามกรอบแนวความคิดในบทที่ 1 มีรูปแบบสมการดังต่อไปนี้

แบบจำลองที่ 1 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการชำระหนี้คืนสินเชื่อการเกษตรของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด

NS

$$\ln Y = -1.217 + 1.425 \ln X1^{**} + 0.192 \ln X2$$
$$(0.224) \quad (0.157)$$

NS NS

$$+ 0.116 \ln X3 \; -0.380 \ln X4^{**} \; -0.038 \ln X5$$
$$(0.111) \quad (0.078) \quad (0.124)$$

โดยกำหนดให้

Y = **การชำระหนี้คืนสินเชื่อการเกษตร ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด**

lnX1 = วงเงินกู้มีหน่วยเป็นบาท

lnX2 = ขนาดของกิจการฟาร์ม มีหน่วยเป็นไร่

lnX3 = ปริมาณหนี้สินในระบบสหกรณ์ มีหน่วยเป็นบาท

lnX4 = ปริมาณหนี้สินนอกระบบสหกรณ์ มีหน่วยเป็นบาท

lnX5 = มูลค่าของหลักประกันสินเชื่อ มีหน่วยเป็นบาท

ตารางที่ 22 ค่าสัมประสิทธิ์ ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน ค่าสถิติ t และระดับนัยสำคัญของ t ในรูปสมการ แบบ Logarithmic From สำหรับการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการชำระคืนสินเชื่อการเกษตรของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด

ตัวแปรอิสระ	ค่าสัมประสิทธิ์ปัจจัย	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (SE)	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (Beta)	ค่าสถิติ t	ระดับนัยสำคัญของ t
lnX1	1.425	0.224	0.737	4.352	0.000
lnX2	0.192	0.157	0.149	1.225	0.222
lnX3	0.116	0.118	0.086	1.039	.3003
lnX4	-.380	0.078	-0.267	-4.846	.0000
lnX5	-.038	0.124	-0.032	-0.310	.7571
ค่าคงที่ (Constant)	-1.217	0.822		-1.480	0.1405

การคัดเลือกตัวแปรอิสระในสมการถดถอย

ประโยชน์สำคัญของการคัดเลือกตัวแปรอิสระในสมการเพื่อใช้อธิบายการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตาม ว่ามีผลกระทบจากปัจจัยอิสระอะไรบ้าง มากน้อยแตกต่างกันอย่างไร เพื่อที่จะสามารถนำสมการถดถอยไปใช้พยากรณ์หรือคาดการณ์ตัวแปรตามให้ถูกต้อง และเหมาะสมมากยิ่งขึ้น ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีคัดเลือกตัวแปรอิสระแบบ Stepwise Regression ซึ่งมีวิธีคัดเลือกตัวแปรดังนี้ คือ ขั้นแรกจะเป็นการคัดเลือกตัวแปรอิสระเข้าไปในสมการทีละตัวแปร โดยพิจารณาตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์สูงสุดกับตัวแปรตามเข้าไปในสมการ แล้วจึงพิจารณาว่าตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์เชิงเส้น (ความสัมพันธ์ที่กำหนดให้ตัวแปรอิสระที่เข้าไปในสมการแล้วคงที่) กับตัวแปรตามมากที่สุดเข้าไปในสมการ และพร้อมกันนั้นก็พิจารณาว่า ตัวแปรอิสระที่เข้าไปในสมการก่อนหน้านั้น ทุกตัวแปรยังคงอยู่ในสมการ

หรือไม่ ถ้าไม่ควรตัดออก และดำเนินการคัดเลือกตัวแปรใหม่ ซึ่งผลจากการคัดเลือกตัวแปรอิสระในสมการถดถอย แสดงในแบบจำลองได้ดังนี้ คือ

ตารางที่ 23 ค่าสัมประสิทธิ์ ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน ค่าสถิติ t และระดับนัยสำคัญของ t ในรูปสมการแบบ Logarithmic From สำหรับการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการชำระคืนสินเชื่อการเกษตรของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด

ตัวแปรอิสระ	ค่าสัมประสิทธิ์ปัจจัย	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (SE)	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (Beta)	ค่าสถิติ t	ระดับนัยสำคัญของ t
lnX1	1.793	0.088	0.927	20.161	0.000
lnX4	-0.452	0.065	-0.318	-6.923	0.000
ค่าคงที่ (Constant)	-2.168	0.396		-5.470	0.000

แบบจำลองที่ 1 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการชำระคืนสินเชื่อการเกษตรของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด

lnY = -2.168 + 1.793** lnX1 -0.452**lnX4

(0.088) (0.065)

Multiple R = 0.828

R Square = 0.685

Adjusted R Square = 0.682

Standard Error = 0.123

F Statistics = 207.211

Signif F = 0.000

Number of Observation = 194

ค่าในวงเล็บหมายถึง ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standard Error)

** หมายถึง มีนัยทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

NS หมายถึง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

จากสมการข้างต้นเมื่อทดสอบนัยสำคัญ ของค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรในสมการโดยใช้ t-value พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์วงเงินกู้ และปริมาณหนี้สินนอกระบบสหกรณ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ส่วนตัวแปรอื่นๆ คือขนาดของกิจการฟาร์ม ปริมาณหนี้สินในระบบสหกรณ์ มูลค่าของหลักประกันเงินกู้ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติเกินร้อยละ 99 จึงตัดออกจากสมการ และเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ของการตัดสินใจ (coefficient of determination, R^2) มีค่าเท่ากับ 0.68565 ซึ่งแสดงว่า การชำระคืนสินเชื่อการเกษตรของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด อธิบายได้ด้วยปัจจัยด้านวงเงินกู้และปริมาณหนี้สินนอกระบบสหกรณ์ ประมาณร้อยละ 68.56 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 31.44 เป็นอิทธิพลของปัจจัยอื่นๆ ที่ไม่ได้นำมาเข้าร่วมในสมการ

เมื่อพิจารณาว่า Multiple R = 0.828 สรุปได้ว่า ค่าตัวแปรตาม (การชำระคืนสินเชื่อการเกษตรของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด , Y)มีความสัมพันธ์กับกลุ่มตัวแปรอิสระ คือ วงเงินกู้ และปริมาณหนี้สินนอกระบบสหกรณ์ โดยมีค่าความสัมพันธ์ร้อยละ 82.80 ส่วนค่า Adjusted R Square = 0.682 หมายถึงค่า R Square (R^2) ที่ปรับแก้ให้เหมาะสมกับข้อมูล คือหลังจากปรับค่าแล้ว อิทธิพลของตัวแปรอิสระยังคงมีอยู่ร้อยละ 68.23 ค่า Standard Error (ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน) = 0.123 หมายความว่า ความคลาดเคลื่อนของประมาณการ การชำระคืนสินเชื่อการเกษตรของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด โดยปัจจัยขนาดของฟาร์ม มีความคลาดเคลื่อนของประมาณการ เท่ากับ 0.123

การพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการชำระหนี้คืนสินเชื่อการเกษตรของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด โดยสมการที่อยู่ในรูปของ Logaritmic Form การวิเคราะห์พบว่า อัตราการเปลี่ยนแปลงการชำระหนี้คืนสินเชื่อการเกษตรของสมาชิก สหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับวงเงินกู้ และ ปริมาณหนี้สินนอกระบบสหกรณ์ ซึ่งหมายความว่าถ้าเพิ่มวงเงินกู้ให้กับสมาชิก 1% จะทำให้สมาชิกมีการชำระหนี้คืนสินเชื่อการเกษตรเพิ่มมากขึ้น 1.7 % และหากเพิ่ม

ปริมาณหนี้สินนอกระบบ สหกรณ์เพิ่มขึ้น 1% จะทำให้สมาชิกมีการชำระหนี้คืนสินลดลง 0.4 % โดยกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆคงที่

ปัญหาของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด

ปัญหาของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรอันเป็นแนวทางในการวางแผนนโยบายการดำเนินงานและสินเชื่อแก่สมาชิก ปัญหาของสมาชิกสหกรณ์การเกษตร พอสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 24 ปัญหาของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด

ปัญหาของสมาชิก	จำนวน	ร้อยละ
- อัตราดอกเบี้ยเงินกู้สูงเกินไป	26	12.63
- การบริการล่าช้าโดยเฉพาะด้านสินเชื่อ	53	25.74
- ไม่ควรหักเงินกู้เพื่อซื้อหุ้นจากสหกรณ์ในทันที	10	4.85
- ราคาปุ๋ยและยาแพงเกินไป	8	3.88
- ช่วงระยะเวลารับเงินกู้ช้าเกินไป	10	4.85
- ไม่มีตลาดรองรับผลผลิตที่แน่นอน	20	9.72
- สหกรณ์ควรซื้อผลผลิตจากสมาชิกอย่างสม่ำเสมอ และหลายชนิด	8	3.88
- ควรมีการประกันราคาพืชผลตั้งแต่เริ่มผลิต	15	7.29
- ผลผลิตตกต่ำควรพยุงราคาให้ทันเหตุการณ์	10	4.85
- ควรผ่อนผันการชำระเมื่อประสบปัญหาการผลิต	8	3.88
- สถานที่ติดต่อสินเชื่อคับแคบเกินไป	8	3.88
- เอกสารแนะนำควรปรับปรุง	10	4.85
- ควรให้คำแนะนำการกู้สินเชื่อเพื่อการผลิตพืช	10	4.85
- ปัญหาและข้อเสนอแนะอื่นๆ	10	4.85
รวม	206	100

ปัญหาของสมาชิกสหกรณ์จากการศึกษาพบว่าปัญหาที่สมาชิกประสบอยู่มาก 3 อันดับคือ

อันดับ 1 คือ ปัญหาการให้บริการสินเชื่อล่าช้า

อันดับ 2 คือ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้สูงเกินไป

อันดับ 3 คือ ไม่มีตลาดรองรับผลผลิตของสมาชิก

1. ปัญหาการให้บริการสินเชื่อล่าช้า การวิจัยครั้งนี้พบว่า ปัญหาการบริการล่าช้าเป็นปัญหาอันดับหนึ่ง เนื่องจากเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์มีน้อย โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่สินเชื่อที่ให้บริการเกี่ยวกับการดำเนินงานในทุกขั้นตอนของการกู้ยืมเงิน สมาชิกมารอรับบริการในช่วงเช้าบางครั้งไม่ได้รับบริการ เนื่องจากหมดเวลาในการทำงานต้องเสียเวลาเดินทางมาใหม่ ซึ่งทำให้เสียเวลาในการทำงานเป็นอย่างมาก ส่งผลให้เกษตรกรไม่สนใจและท้อถอยในการมาติดต่อกับเจ้าหน้าที่โดยเฉพาะด้านสินเชื่อสูงมาก

2. อัตราดอกเบี้ยเงินกู้สูงเกินไป สมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่เห็นว่า ดอกเบี้ยเงินกู้ของสหกรณ์ควรต่ำกว่าที่เป็นอยู่ คือ ร้อยละ 11.5 ถึงแม้ว่าอัตราดอกเบี้ยเงินกู้จะต่ำกว่าแหล่งเงินกู้อื่นก็ตาม แต่ผลผลิตการเกษตรมีราคาที่ไม่แน่นอน ประกอบกับการทำการเกษตรต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายๆ อย่าง โดยเฉพาะจากภัยธรรมชาติ ทำให้ผลผลิตเสียหาย ราคาไม่ดี ทำให้สมาชิกสหกรณ์มีเงินไม่เพียงพอต่อการชำระคืน เมื่ออัตราดอกเบี้ยที่ดูแล้วต่ำ เมื่อประสบกับภาวะเช่นนี้ อัตราดอกเบี้ยก็สูงมาก สมาชิกบางท่านกล่าวว่า ควรจะลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ให้ต่ำกว่านี้ เพื่อช่วยเหลือสมาชิกให้สามารถดำเนินกิจการเกษตรและเลี้ยงครอบครัวได้โดยปราศจากหนี้สินอื่น

3. ไม่มีตลาดรองรับผลผลิตเกษตร จากการวิจัยพบว่า สมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่ประสบปัญหาด้านตลาดรับซื้อผลผลิต เนื่องจากตลาดรับซื้อผลผลิตที่มีอยู่ไม่แน่นอน จะมีตลาดรับซื้อผลผลิต เมื่อเห็นว่า สามารถซื้อได้ในราคาที่ต่ำได้กำไรสูงเท่านั้น ถึงแม้ว่าในเขตอำเภอสันป่าตองจะมีการตั้งกลุ่มผู้ผลิตเช่น กลุ่มปลูกถั่วเหลือง ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่ เป็นต้น แต่ก็ไม่ได้ผลมากนัก เพราะผู้รับซื้อมักไม่เห็นด้วยกับราคาที่เกษตรกรเสนอ สำหรับสมาชิกสหกรณ์ผลผลิตที่ได้ไม่สามารถขายให้กับสหกรณ์ได้ เพราะสหกรณ์รับซื้อผลผลิตบางชนิดเท่านั้น เช่น ข้าว ถั่วเหลือง โดยเฉพาะข้าวจะระบุพันธุ์ คือ ข้าวจ้าวหอมมะลิ ข้าวเหนียว สันป่าตอง เป็นต้น จึงทำให้สมาชิกไม่สามารถนำผลผลิตมาขายให้ได้ จึงต้องยอมขายให้กับพ่อค้าท้องถิ่นที่เอารัดเอาเปรียบอยู่เสมอ

บทที่ 5
สรุปและข้อเสนอแนะ
(SUMMARY AND RECOMMANDATION)

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการชำระคืนสินเชื่อการเกษตรของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์สามประการ คือ (1) เพื่อศึกษาถึงสภาพทั่วไปด้านเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด (2) เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆที่มีอิทธิพลต่อการชำระคืนสินเชื่อการเกษตรของสมาชิก สหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด (3) เพื่อหาปัญหาและความต้องการของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด โดยตัวแปรที่ถูกสมมุติว่ามีอิทธิพลต่อการชำระคืนสินเชื่อการเกษตรของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด ประกอบด้วย วงเงินกู้ ขนาดของกิจการฟาร์ม ปริมาณหนี้สินในระบบสหกรณ์ ปริมาณหนี้สินนอกระบบสหกรณ์ และมูลค่าของหลักประกันสินเชื่อ

ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ สมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด มีกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 206 ตัวอย่าง การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถาม โดยทำการคัดเลือกตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) ในการรวบรวมข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการชำระคืนสินเชื่อการเกษตรของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด ได้ใช้สถิติเชิงพรรณา (descriptive statistics) ในส่วนของการศึกษาสภาพทั่วไปด้านเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งปัญหาและความต้องการของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการชำระหนี้คืนสินเชื่อทางการเกษตรของสมาชิก สหกรณ์การเกษตรนั้น ได้เลือกใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (multiple regression) โดยมีผลการวิเคราะห์ พอสรุปได้ดังต่อไปนี้

ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของสมาชิกสหกรณ์การเกษตร

ผลการศึกษาโดยสรุปจากการพิจารณากลุ่มตัวอย่างเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการชำระหนี้คืนสินเชื่อทางการเกษตรของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด แยกได้ดังนี้

1. สมาชิกสหกรณ์การเกษตร เป็นเพศชาย 166 คน เพศหญิง 20 คนคิดเป็นร้อยละ 80.58 และ 19.42 การศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในช่วง ป.4 - ป.6 คิดเป็นร้อยละ 62.20 อายุอยู่ในช่วง 31-40 ปี และ 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.06 และ 32.20 ตามลำดับ สถานภาพส่วนใหญ่สมรสแล้ว คิดเป็นร้อยละ 82.52 มีสมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่จำนวน 3-4 คน คิดเป็นร้อยละ 63.95 ตำแหน่งทางสังคมส่วนใหญ่เป็นสมาชิกที่ไม่มีตำแหน่งอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 87.70

2. ทำเลที่ตั้งในการทำการเกษตรส่วนใหญ่อยู่นอกเขตชลประทาน คิดเป็นร้อยละ 85.44 มีพื้นที่ถือครองส่วนใหญ่ขนาด 1-10 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 85.43 และเมื่อเฉลี่ยแล้ว มีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรครอบครัวละ 9.45 ไร่ และส่วนใหญ่มีกรรมสิทธิ์ถือครองเป็นของตนเอง ที่ดินส่วนใหญ่ใช้ในการทำการเกษตร

3. รายได้ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด มีรายรับทั้งหมดเฉลี่ยฟาร์มละ 95,181.26 บาท แยกเป็นรายรับของฟาร์มเฉลี่ยฟาร์มละ 71,512.85 บาท นอกจากนั้นเป็นรายรับอื่นๆ ส่วนรายจ่ายของฟาร์มเฉลี่ยฟาร์มละ 23,151.10 บาท รายจ่ายเพื่อการบริโภคของฟาร์มเฉลี่ยฟาร์มละ 51,270.09 บาท เมื่อหักรายรับกับรายจ่ายทั้งหมดแล้ว ยังมีรายได้เหลือเฉลี่ยฟาร์มละ 12,261.17 บาท

4. ปริมาณการกู้ยืมเงินจากสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด จากกลุ่มตัวอย่าง 206 ตัวอย่าง พบว่า มีผู้กู้จำนวน 194 ราย ไม่กู้จำนวน 12 ราย คิดเป็นร้อยละ 94.17 และ 5.83 ตามลำดับ และทั้งหมดเป็นการกู้ระยะสั้น กับระยะปานกลาง หลักประกันเงินกู้ทั้งหมดเป็นที่ดินและหลักทรัพย์บนที่ดิน และเมื่อคิดเป็นภาระหนี้สินทั้งหมดเฉลี่ยครัวเรือนละ 84,528.45 บาท แยกเป็นภาระหนี้สินต้นปีเฉลี่ยฟาร์มละ 52,853.29 บาท และเป็นภาระหนี้สินระหว่างปี เฉลี่ยฟาร์มละ 31,675.16 บาท ลักษณะการใช้สินเชื่อส่วนใหญ่ใช้ในการเกษตรเฉลี่ยฟาร์มละ 32,412.08 บาท ใช้เพื่อการผลิตและการบริโภคเฉลี่ยฟาร์มละ 34,915.72 บาท ใช้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ยฟาร์มละ 17,200.65 บาท

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการชำระคืนสินเชื่อการเกษตร

ผลการศึกษาสรุปโดยพิจารณาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการชำระคืนสินเชื่อการเกษตร ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด แยกได้ดังนี้

แบบจำลองที่ 1 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการชำระคืนสินเชื่อการเกษตรของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด พบว่า วงเงินกู้ และปริมาณหนี้สินนอกระบบมีความสัมพันธ์กับการชำระคืนสินเชื่อการเกษตร ซึ่งได้ขัดแย้งกับการศึกษาของ เทียนชัย (2534) พบว่า ความคาดหวังในการชำระหนี้เงินกู้ของเกษตรกรที่มีปัญหาการค้างชำระไม่มีความสัมพันธ์กับวงเงินกู้ ขนาดของกิจการฟาร์ม ปริมาณหนี้สิน ความเต็มใจในการชำระหนี้ ส่วนตัวแปรอื่นๆ ในสมการไม่มีนัยสำคัญ ได้แก่ ปริมาณหนี้สินในระบบสหกรณ์ , มูลค่าของหลักประกันสินเชื่อเมื่อทดสอบของปัจจัยขนาดของฟาร์มในสมการด้วย T - value ปรากฏว่า ขนาดของฟาร์ม มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

ปัญหาและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาพบว่า ปัญหาที่สมาชิกประสบอยู่มาก 3 อันดับ คือ

ปัญหาการให้บริการสินเชื่อล่าช้า เป็นปัญหาอันดับหนึ่ง เนื่องจากเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์มีน้อย โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่สินเชื่อ อันดับสอง คือ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้สูงเกินไป สมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่เห็นว่าดอกเบี้ยของสหกรณ์ควรจะต่ำกว่าที่เป็นอยู่ คือ ร้อยละ 11.50 และอันดับสามไม่มีตลาดรองรับผลผลิตเกษตร เนื่องจากตลาดรับซื้อผลผลิตที่มีอยู่ไม่แน่นอน จะมีตลาดรับซื้อผลผลิตเมื่อเห็นว่า สมาชิกซื้อได้ในราคาที่ต่ำ ได้กำไรสูงเท่านั้น จึงทำให้สมาชิกไม่สามารถนำผลผลิตมาขายให้ได้ จึงต้องยอมขายให้กับพ่อค้าที่เอารัดเอาเปรียบอยู่เสมอ คิดเป็นร้อยละ 25.74 12.63 และ 9.72 ตามลำดับ นอกนั้นเป็นปัญหาอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 51.91

ข้อเสนอแนะ

1. สหกรณ์ควรมีการวางแผนในการทำงาน ในด้านการบริการสินเชื่อ เนื่องจากจำนวนเจ้าหน้าที่มีน้อย ควรจะกำหนดว่าในการติดต่อบริการ การให้สินเชื่อของสหกรณ์นั้นจะต้องติดต่อกับสหกรณ์ในวันใดบ้าง เช่น ติดต่อสินเชื่อในวันจันทร์ พุธ ศุกร์ เป็นต้น

2. สหกรณ์ควรจะให้การศึกษาอบรมให้แก่สมาชิก ให้มีความรู้ความเข้าใจ ในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ ตลอดจนรู้จักการวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการเงินทุนที่จะนำไปลงทุน เมื่อสมาชิกได้เข้าใจในเรื่องดังกล่าวแล้ว ผลที่ได้รับ สมาชิกได้เข้าใจถึงแหล่งเงินทุนที่สหกรณ์ได้มาสำหรับให้สมาชิกกู้ยืม เพราะแหล่งเงินทุนที่ได้มานั้นสหกรณ์ต้องปรับอัตราดอกเบี้ยตามสภาวะเศรษฐกิจของแหล่งเงินทุนต่างๆที่ได้มา ตลอดจนการขอรับสินเชื่อก็ให้เป็นไปตามแผนการผลิต เพื่อที่สมาชิกจะได้ไม่ต้องเป็นหนี้มาก และเสียดอกเบี้ยเป็นจำนวนมาก

3. สหกรณ์ควรมีการวางแผนในการระดมทุนระหว่างสหกรณ์กับสมาชิก เช่น การระดมเงินฝากในรูปของสัจจะออมทรัพย์ โดยการประชาสัมพันธ์เชิญชวน ชักจูง ให้สมาชิกมีการออมอย่างน้อยวันละ 1 บาทต่อคน เพื่อให้สหกรณ์มีเงินทุนของตนเองมากขึ้น เพื่อเป็นการแก้ปัญหาการกู้ยืมเงินจากแหล่งอื่นของสหกรณ์ที่มีอัตราดอกเบี้ยสูง หากสหกรณ์มีเงินทุนของตนเองมากขึ้น สหกรณ์ก็สามารถให้เงินกู้ยืมกับสมาชิกในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำได้ ซึ่งจะเป็นการลดต้นทุนการผลิตให้แก่สมาชิกได้อีกทางหนึ่ง และเป็นผลทำให้สหกรณ์มีเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินธุรกิจการตลาด เพื่อเป็นการช่วยเหลือให้สมาชิกที่มีผลผลิตออกมาในขณะที่ราคาตกต่ำ สมาชิกจะได้เก็บผลผลิตไว้ก่อน หรือสหกรณ์รับจำนำไว้ก่อนเพื่อรอราคาและหาตลาดรับซื้อ ดังนั้น เมื่อสหกรณ์ระดมทุนได้ก็จะสามารถช่วยแก้ปัญหาให้กับสมาชิกได้โดยการรับเงินค่าผลิตผลล่วงหน้าไปใช้ก่อนได้เป็นบางส่วน

4. สหกรณ์ควรมีการสำรวจตลาดผลิตผลการเกษตรล่วงหน้า เพื่อจะได้ให้ข้อมูลข่าวสารกับสมาชิกสหกรณ์ว่าในฤดูกาลผลิตต่อไปหรือในปีต่อไป แนวโน้มของราคาผลิตผลการเกษตรเป็นอย่างไร ตลาดมีความต้องการปริมาณมากน้อยเพียงใด และสหกรณ์ควรจะต้องมีการวางแผนการผลิตผลิตผลทางการเกษตรให้สอดคล้องและเป็นไปตามความต้องการของตลาด เพื่อให้ผลผลิตที่ได้รับนั้นมีตลาดรองรับที่แน่นอน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

(Recommendations for Further Study)

1. ตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ ควรทดสอบให้เหมาะสมกับพื้นที่ และสภาพเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา

2. ตัวแปรใดที่มีลักษณะซ้ำซ้อนกัน ควรตัดออก

3. พื้นที่ในการศึกษาควรให้มีขนาดกว้างพอสมควร เช่นระดับจังหวัดหรือภาค

4. ระยะเวลาในการสำรวจควรมีระยะพอสมควรกับพื้นที่ที่ทำการศึกษา

บรรณานุกรม

กลุ่มพัฒนาสินเชื่อการเกษตร. 2538. **สินเชื่อการเกษตรในประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร: สำนักผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย.

เกรียงศักดิ์ ปัทมเรขา. 2531. **ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสหกรณ์**. ภาควิชาพัฒนาการเกษตร, คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

คณะกรรมาธิการเกษตรและสหกรณ์, สำนักงาน. 2533. **ปัญหาหนี้สินของเกษตรกร**. กรุงเทพมหานคร: กองพิมพ์สำนักพิมพ์เลขาธิการรัฐสภา.

จุมพล สวัสดิยากร. 2530. **หลักและวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์**. 3952*1ศูนย์การศึกษาและการฝึกอบรมการวิเคราะห์ทางสังคม สถาบันวิจัยแห่งชาติ

ทองโรจน์ อ่อนจันทร์. 2521. **หลักการเศรษฐศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพาณิชย์การพิมพ์.

_____. 2526. **หลักการเศรษฐศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพาณิชย์การพิมพ์.

เทียนชัย รัตนดิลก. 2523. **ปัญหาการชำระคืนสินเชื่อเกษตรของเกษตรกรอำเภอกำแพงแสน**. กรุงเทพการพิมพ์: วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ. 2521. "ปัญหาความล้มเหลวของสหกรณ์การเกษตรในประเทศไทย." **วารสารธรรมศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ประดิษฐ์ มัชฌิมา. 2516. **สินเชื่อการเกษตรของประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนัก ทำเนียบนายกรัฐมนตรี.

ประดิษฐ์ มัชฌิมา. 2521. **หนังสือสหกรณ์.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

ปราณี เหล่าทะเกียรติ. 2523. **วิเคราะห์การก่อหนี้สินของเกษตรกรในจังหวัดฉะเชิงเทรา ปี 2518-19.** กรุงเทพมหานคร: วิทยานิพนธ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พิชิต ธานี. 2530. **สินเชื่อเกษตร.** ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตร.คณะเกษตรศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2531. **ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสหกรณ์.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

รังสรรค์ พิมพ์สารี. 2532. **การวิเคราะห์การจำแนกผู้กู้ยืมสินเชื่อการเกษตร: กรณีศึกษาอำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่.** เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

วัชรชัย บัวเทศ. 2530. **พฤติกรรมการลงทุนของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรหนองไผ่ จำกัด.** เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ส่งเสริมสหกรณ์, กรม. 2522. **ปัจจัยความสำเร็จของสหกรณ์ดีเด่นปี 2527.** รายงานการ วิจัย กองวิชาการ, กรมส่งเสริมสหกรณ์.

สันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย. ไม่ระบุปีพิมพ์. **สหกรณ์การเกษตร.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สุนี ศักรนันทน์. 2520. **การบริหารเครดิต.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุนี ศักรนันทน์และ พิพัทธ์ จิตรประสงค์. 2522. **ปัญหาการบริหารการเงินของสหกรณ์การเกษตรในประเทศไทย**. สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุพัฒน์ อุ้ยไพบูลย์สวัสดิ์. 2529. **การจัดการธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์การเกษตรพรานกระต่าย จำกัด**. วิทยานิพนธ์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุรศักดิ์ นาคสวัสดิ์. 2521. "การตลาดกับการส่งเสริมสหกรณ์." **สหกรณ์**. ปีที่ 36 ฉบับที่ 2 หน้า 1.

สุมาลี แก้วปลูก. 2526. **ความสัมพันธ์ระหว่างปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนในชั้นเรียนความรับผิดชอบและความเชื่อมั่นในตนเอง**. กรุงเทพมหานคร: วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อัมมาล สยามวาลา. 2534. **สินเชื่อในชนบทไทย**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศ.

ภาคผนวก ก.
แบบสัมภาษณ์

ชื่อผู้สัมภาษณ์.....วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

แบบสัมภาษณ์

การทำวิจัยของนักศึกษาปริญญาโท สาขาเศรษฐศาสตร์

คณะธุรกิจการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้

เรื่อง

ปัจจัยที่มีผลต่อการชำระหนี้คืนสินเชื่อการเกษตรของสมาชิกสหกรณ์

การเกษตรสันป่าตอง จำกัด อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

เลขที่สัมภาษณ์ ( ) ( ) ( )

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานโดยทั่วไปของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง ด้านสังคม เศรษฐกิจและ อื่น ๆ

ก. ข้อมูลด้านสังคม

กลุ่มที่.....

1. เพศ ( ) ชาย ( ) หญิง

2. อายุ ต่ำกว่า 20 ปี

20 - 30 ปี

31 - 40 ปี

41 - 50 ปี

สูงกว่า 50 ปีขึ้นไป

3. สถานภาพสมรส

( ) โสด

( ) แต่งงานแล้ว

( ) แต่งงานแยกกันอยู่

( ) หย่าร้าง

( ) หม้าย (คู่ครองเสียชีวิต)

4. ระดับการศึกษา

1. ( ) ต่ำกว่า ป. 4
2. ( ) ป.4 - ป.6
3. ( ) ม.1 - ม. 3
4. ( ) ม. 4 - ม.6
5. ( ) ปริญญาตรี
6. ( ) สูงกว่าปริญญาตรี

5. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

1. ( ) 1 - 2 คน
2. ( ) 3 - 4 คน
3. ( ) มากกว่า 4 คนขึ้นไป

6. ตำแหน่งทางสังคม

1. ( ) กำนัน
2. ( ) ผู้ใหญ่บ้าน
3. ( ) ประธานกลุ่มสหกรณ์
4. ( ) กรรมการหมู่บ้าน
5. ( ) ผู้นำเกษตรกร
6. ( ) ไม่มีตำแหน่ง

ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

1. ทำเลที่ตั้งพื้นที่การเกษตร
    1. ( ) ในเขตชลประทานแม่แตง
    2. ( ) นอกเขตชลประทานแม่แตง

2. จำนวนพื้นที่ ที่ทำเกษตรกรรม
    1. ( ) 1 - 10 ไร่
    2. ( ) 11 - 20 ไร่
    3. ( ) มากกว่า 20 ไร่ขึ้นไป

3. พื้นที่ทำการเกษตร
    1. ( ) พื้นที่ถือครองกรรมสิทธิ์ของตนเอง
    2. ( ) พื้นที่เช่าผู้อื่น
    3. ( ) พื้นที่ผู้อื่นเช่าทำ

4. รายได้จากการเกษตร
    1. ( ) ด้านพืช (บาท/ปี)

        พืชผักสวนครัว.....

        ข้าว.....

        ถั่วเหลือง.....

        หอมหัวใหญ่.....

        กระเทียม.....

        กระหล่ำปลี.....

        ยาสูบ.....

        ลำไย.....

        มะม่วง.....

        อื่นๆ ระบุ.....

        ไม่มีรายได้จากผลผลิตและปัจจัยการผลิตคงเหลือ.....

2. ( ) ด้านสัตว์ (บาท/ปี)

สัตว์เลี้ยง	อายุ	ราคาขาย	ประมาณค่าของสัตว์
โค			
กระบือ			
สุกร			
ไก่			
เป็ด			
อื่นๆ			

5. รายได้นอกการเกษตร (บาท/ปี)

( ) รับจ้างทุกประเภท.....

( ) งานหัตถกรรมในครัวเรือน.....

( ) ค้าขาย.....

6. รายจ่ายในครัวเรือน (บาท/ปี)

( ) ค่าอาหาร.....

( ) ค่ายารักษาโรค.....

( ) เสื้อผ้า, เครื่องแต่งกาย.....

( ) ค่าสาธารณูปโภค.....

( ) ค่ากิจกรรมทางสังคม.....

( ) ค่าใช้จ่ายในการศึกษาบุตร.....

( ) ค่าใช้จ่ายอื่นๆ.....

ค. ข้อมูลด้านอื่น ๆ

1. เครื่องยนต์ทุ่นแรงฟาร์มที่ใช้มีอะไรบ้าง

   1. ( ) มี

   2. ( ) ไม่มี

2. ท่านเคยปรึกษาเจ้าหน้าที่การเกษตรของหน่วยงานต่างๆในหมู่บ้านของท่านหรือไม่

   1. ( ) เคย

   2. ( ) ไม่เคย

<u>ตอนที่ 2</u> ปัจจัยที่มีผลต่อการชำระคืนสินเชื่อการเกษตรของ สมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง

1. ท่านกู้ยืมเงินจากสหกรณ์หรือไม่

   1. ( ) กู้ .....บาท

   2. ( ) ไม่กู้จากสหกรณ์แต่กู้จากแหล่งอื่น .....บาท

2. ท่านกู้เงินต้นปีเป็นจำนวนเท่าใด

   1. ( ) กู้จากสหกรณ์ จำนวน.....บาท

   2. ( ) กู้จากแหล่งอื่นๆ ระบุ ..... จำนวน.....บาท

   ..... จำนวน.....บาท

   ..... จำนวน.....บาท

3. ท่านกู้เงินระหว่างปีเป็นจำนวนเท่าใด

   1. ( ) กู้จากสหกรณ์ จำนวน.....บาท

   2. ( ) กู้จากแหล่งอื่นๆ ระบุ ..... จำนวน.....บาท

   ..... จำนวน.....บาท

   ..... จำนวน.....บาท

4. ท่านกู้ยืมเงินจากสหกรณ์ในระยะไหน

   1. ( ) ระยะสั้น

   2. ( ) ระยะปานกลาง

   3. ( ) ระยะยาว

5. ท่านกู้เงินจากสหกรณ์การเกษตรจำนวนเท่าใด

1. ( ) 10,000 - 30,000 บาท .....บาท
2. ( ) 30,001 - 50,000 บาท .....บาท
3. ( ) 50,001 - 100,000 บาท .....บาท
4. ( ) 100,001 - 200,000 บาท .....บาท
5. ( ) สูงกว่า 200,000 บาทขึ้นไป .....บาท

6. ท่านนำเงินที่กู้ยืมไปใช้ประโยชน์อย่างไร

1. ( ) ใช้เพื่อการเกษตร
2. ( ) ใช้เพื่อการผลิตและการบริโภค
3. ( ) ใช้นอกภาคการเกษตร

7. มูลค่าหลักประกันสินเชื่อที่ใช้ในการค้ำประกันเงินกู้

1. ( ) ที่ดิน .....บาท
2. ( ) บัญชีเงินฝาก.....บาท
3. ( ) อื่นๆ (ระบุ).....บาท

8. ปริมาณหนี้สินที่ค้างชำระกับสหกรณ์ มีจำนวนเท่าใด

1. ( ) น้อยกว่า 10,000 บาท
2. ( ) 10,000 - 30,000 บาท
3. ( ) 30,001 - 50,000 บาท
4. ( ) 50,001 - 100,000 บาท
5. ( ) สูงกว่า 100,000 บาท

9. เจ้าหน้าที่สินเชื่อเกษตรมาเยี่ยมเยือนท่านปีละกี่ครั้ง (เพื่อทวงถามหนี้)

1. ( ) 1 - 2 ครั้ง
2. ( ) 3 - 4 ครั้ง
3. ( ) มากกว่า 4 ครั้งขึ้นไป
4. ( ) ไม่เคยเลย

10. ปริมาณหนี้สินนอกระบบสหกรณ์ในระหว่างปีค้างชำระเท่าใด

1. กู้จาก.....จำนวน.....บาท
2. กู้จาก.....จำนวน.....บาท
3. กู้จาก.....จำนวน.....บาท

11. ในการดำเนินกิจการเกษตรท่านประสบปัญหาต่อไปนี้หรือไม่

ปัญหา	เคย	ไม่เคย
1. ราคาผลผลิตตกต่ำ		
2. ความเสียหายจากการระบาดของโรคแมลง		
3. ความเสียหายจากน้ำท่วม		
4. ความเสียหายจากการขาดน้ำ		
5. อื่นๆ ระบุ.....		

12. ท่านมีค่าใช้จ่ายเครื่องมือในการเกษตรระหว่างปี

1.....มูลค่า.....บาท
2.....มูลค่า.....บาท
3.....มูลค่า.....บาท
4.....มูลค่า.....บาท

13. ลักษณะการใส่ปุ๋ยเชื่อทุกประเภทของท่าน

1. ใช้ในการผลิตพืชและสัตว์.....บาท
2. ใช้ในการผลิตพืชและบริโภค.....บาท
3. ใช้นอกภาคการเกษตร ระบุ

3.1.....มูลค่า.....บาท
3.2.....มูลค่า.....บาท
3.3.....มูลค่า.....บาท

จงตอบคำถามต่อไปนี้ ว่าท่านเห็นด้วยหรือไม่ ตามความคิดเห็นของท่าน

ข้อความ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง 4	เห็นด้วย 3	เฉยๆไม่แน่ใจ 2	ไม่เห็นด้วย 1	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง 0
14. เมื่อท่านกู้ยืมเงินจากสหกรณ์ไปแล้วเมื่อถึงกำหนดชำระคืนท่านสามารถคืนเงินได้ตามกำหนดเวลาทุกครั้ง					
15.เมื่อสหกรณ์จัดอบรมเกี่ยวกับสหกรณ์โดยมีการนัดหมายล่วงหน้าท่านสามารถเข้าร่วมอบรมได้ทุกครั้ง					
16. เมื่อท่านนัดหมายกับเจ้าหน้าที่สหกรณ์ท่านมาตรงตามที่นัดหมายทุกครั้ง					
17. ถ้าท่านเป็นผู้ค้ำประกันให้กับสมาชิกในกลุ่ม แต่สมาชิกไม่สามารถใช้เงินคืนได้ท่านจะรับผิดชอบในภาระหนี้สินทั้งหมด					

ข้อความ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง 4	เห็นด้วย 3	เฉยๆไม่แน่ใจ 2	ไม่เห็นด้วย 1	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง 0
18.เมื่อได้รับมอบหมายจากสหกรณ์ให้กลุ่มช่วยเหลือกัน เช่นการสร้างฉางข้าว กลุ่มของท่านสามารถทำให้ประสบความสำเร็จได้					
19.ในฐานะที่ท่านเป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตรท่านได้ไปใช้บริการของสหกรณ์อย่างสม่ำเสมอ เช่นขอคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรของสหกรณ์					
20. ถ้าหากผลผลิตในปีนี้ ราคาสูงและพ่อค้าให้ราคาสูงกว่าที่สหกรณ์ตั้งไว้ ท่านจะขายให้กับพ่อค้าทันที					
21. เมื่อท่านมีกำไรเพิ่มจากการขายผลผลิต ท่านนำเงินบางส่วนมาลงทุนกับสหกรณ์โดยการซื้อหุ้นเพิ่มมากขึ้นเพื่อให้สหกรณ์มีเงินทุนให้กับสมาชิกมากขึ้น					

22. ท่านต้องการให้สหกรณ์ปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานในด้านใด?

.....

.....

.....

.....

ข้อมูลนี้ทำเพื่อการศึกษาและจะเก็บเป็นความลับ ไม่เกี่ยวกับการเสียภาษีอากรใดๆทั้งสิ้น

ขอบคุณที่ให้ความร่วมมือ

ทศพร อาษากิจ

ภาคผนวก ข.
ประวัติผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

นางสาวทศพร อาษากิจ เกิด วันที่ 8 กรกฎาคม 2511 ที่จังหวัดบุรีรัมย์ จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จากโรงเรียนวัฒโนทัยพายัพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2525 จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเกษตรกรรมเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2528 จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นสูง วิทยาลัยเกษตรกรรมเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2530 และจบการศึกษาระดับปริญญาตรี วิทยาศาสตรบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์สหกรณ์) สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้ ปีการศึกษา 2533 และในปี พ.ศ. 2537 ได้ศึกษาต่อในระดับปริญญาโทสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ด้านการทำงานในปี พ.ศ. 2535 เริ่มทำงานที่ธนาคารไทยพาณิชย์ สาขาทุ่งเสี้ยว อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ และในปี พ.ศ 2539 - ปัจจุบัน ทำงานที่ธนาคารไทยพาณิชย์ สาขาแม่วาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่